

Vlaams
Parlement

vergadering **C51**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 4 december 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de oproep van de SERV om noodzakelijke en productieve klimaat-investeringen niet door te schuiven naar volgende generaties – 364 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de financiering van de klimaattransitie – 382 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de vrijstelling van het verbod op pesticidegebruik voor Infrabel – 371 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Freya Perdaens aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gebruik van pesticiden door Infrabel – 423 (2019-2020)	15
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de elektriciteitscentrale Claus C in Maasbracht – 399 (2019-2020)	18
VRAAG OM UITLEG van Karin Brouwers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de meting van de luchtvervuiling door vliegverkeer in de omgeving van Brussels Airport – 478 (2019-2020)	19
VRAAG OM UITLEG van Freya Perdaens aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de dalende prijs van oud papier – 507 (2019-2020)	23
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over 'De Grote Grondvraag' van de OVAM om verontreinigde gronden op te sporen en te saneren – 401 (2019-2020)	24
VRAAG OM UITLEG van Meyrem Almaci aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de vervuiling met plastic korrels – 395 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de maatregelen die de Vlaamse overheid neemt om plastic pellets op te ruimen – 427 (2019-2020)	27

**VRAAG OM UITLEG van Bruno Tobback aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de oproep van de SERV om noodzakelijke en productieve klimaatinvesteringen niet door te schuiven naar volgende generaties
– 364 (2019-2020)**

**VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de financiering van de klimaattransitie
– 382 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Freya Perdaens

Bruno Tobback (sp.a): Minister, ik heb deze vraag al een tijdje geleden ingediend, naar aanleiding van het rapport over de financiering van het klimaatbeleid, dat de Stroomgroep Financiering van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) op 16 oktober 2019 heeft gepubliceerd. Daarin stonden een aantal verregaande aanbevelingen. De voornaamste is dat we de hete patat in het klimaatdebat niet moeten doorschuiven naar de volgende generaties. Dit is actueel gebleven. Ook vandaag lezen we de waarschuwingen van de experts en de resultaten van het onderzoek naar de dringende noodzaak van snel ingrijpen inzake klimaatbeleid en alle negatieve effecten daarvan op biodiversiteit, op grote kosten, op extreme weersomstandigheden en dergelijke meer. De actualiteit zal urgent blijven. Daarom heb ik deze vraag ingediend.

Dit is geen rapport met aanbevelingen van activisten of van scholieren die nog niet naar school zijn gegaan of van fanatici die nog veel te leren hebben, maar van de SERV, waarin zowat iedereen vertegenwoordigd is, van werkgeversorganisaties tot de vakbonden, de Boerenbond, milieuorganisaties en wat nog allemaal meer. Dat zijn dus allemaal mensen die al lang en breed hun diploma's hebben behaald, naar school zijn geweest, hun expertise hebben bewezen en al jaren actief zijn in de verschillende sectoren. Zij zeggen eigenlijk hetzelfde als de meeste van die activisten. Ten eerste zeggen ze dat als u nu niet snel iets doet, het waarschijnlijk niet meer de moeite zal zijn. Ten tweede zeggen ze dat er meer dan genoeg redenen zijn, ook als men niet een grote klimaatbeliever is, om vandaag verregaande investeringen te doen. Die investeringen hebben ook te maken met economische groei, met jobs, met het vermijden van nog veel grotere kosten op termijn en met het niet laten liggen van kansen vandaag.

Het lijkt mij nuttig – we kunnen dat misschien eens bekijken tijdens de regeling van de werkzaamheden – om de SERV een van de volgende weken naar de commissie uit te nodigen om dit rapport toe te lichten, maar vooral toch ook om vandaag het antwoord van de regering erop te horen. De SERV heeft het over de noodzaak van 6 tot 13 miljard euro investeringen in de komende jaren. Het is vrij duidelijk dat die niet in het budget van de Vlaamse Regering staan. Het is ook duidelijk dat ze niet alleen maar uit het budget van de Vlaamse Regering moeten komen. Gelukkig maar. Indien men wil dat er een echte investeringspush komt, zoals men dat in het rapport noemt, zal de Vlaamse Regering een belangrijke leverancier van middelen en van hefboomen moeten zijn.

Een aantal specifieke sectoren zijn hierbij belangrijk. Bijvoorbeeld de huisvesting heeft een belangrijke impact, niet alleen op het klimaat en de uitstoot, maar evengoed op het wooncomfort van een massa inwoners in dit land. Dat zou voor de Vlaamse Regering een prioriteit moeten zijn, maar volgens het rapport is dat een beetje te weinig zo. Het rapport heeft het over de noodzaak van het energetisch renoveren van minstens vijfduizend sociale woningen. De Vlaamse Regering spreekt in haar plannen vandaag over vijfhonderd per jaar. Daarmee komt u in de verste verte niet in de buurt. Dan heb ik het nog alleen maar over de

renovatie van een aantal sociale woningen. Met betrekking tot de stimulans om het met private woningen te doen, met voornamelijk eigenaars die over bijzonder weinig middelen beschikken en dus niet in staat zijn om die investeringen op korte termijn te doen. ontbreekt in het Vlaamse regeerakkoord en in de begroting die u hebt ingediend, zeer veel, om niet te zeggen alles.

Dus met andere woorden, ook inzake infrastructuurinvesteringen – ik zal niet alles opsommen, want dan ben ik een uur bezig met mijn vraag – inzake openbaarvervoerinvesteringen en inzake de energiemarkt bevat het rapport een aantal vergaande aanbevelingen, waarvan ik tot mijn spijt bijzonder weinig terugvind, en ook in de begrotingsbesprekingen heel weinig heb teruggevonden in het beleid dat u en uw regering voorstaan.

Minister, de vraag is dus heel duidelijk: alvorens u op uw goed gevuld vliegtuig stapt om in Madrid te gaan zeggen dat we toch ons best gaan doen ... Zal het vliegtuig niet goed gevuld zijn? Ik zie u nee knikken.

Minister Zuhal Demir: U lijkt te weten wat ik daar ga zeggen.

Bruno Tobback (sp.a): Als u in Madrid gaat zeggen dat we niet ons best gaan doen, dan hebben we nog een groter probleem, maar daarover zullen we ongetwijfeld verder discussiëren.

Minister, in hoeverre bent u van plan op gelijk welke manier tegemoet te komen aan deze toch wel dringende oproep van de SERV? Gaat u proberen iets te doen aan de kansen die hier liggen inzake jobcreatie, economische stimulansen voor innovatieve bedrijven, inzake investeringen in beter wooncomfort en beter verplaatsingscomfort voor Vlamingen – bij voorkeur dan in elektrischetreinpoools als het even kan, of bussen waarom niet? Gaat u proberen wat dynamischer te zijn dan we vandaag zijn, want u laat als u het mij vraagt een hoop kansen liggen? Jaar na jaar en week na week komen er rapporten die tonen welke kansen we allemaal laten liggen. Ik hoop dat u toch een keer zult reageren en die kansen ook zult proberen te grijpen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): 'Great minds think alike', en toch hebben de heer Tobback en ikzelf over hetzelfde onderwerp een vraag om uitleg ingediend. *(Opmerkingen. Gelach)*

Ik ben blij dat we in deze intimiteit een dergelijk belangrijk onderwerp kunnen behandelen.

Het rapport van de SERV is veel ernstiger dan wat we daarnet hebben gezegd. Het gaat over de financiering van de energie- en klimaattransitie. Ere wie ere toekomt, het is niet het eerste rapport van de SERV dat we zeer ernstig moeten nemen als het gaat over energie- en klimaatbeleid. De financiering van heel die transitie is een bijzonder heikel punt, niet alleen voor de overheidsfinanciën. Ramingen van de SERV variëren van een impact per jaar op onze overheidsfinanciën van 3 tot 12 miljard euro aan de uitgavenzijde, en tot 6 miljard euro aan de inkomstenzijde, wat meteen een ecart weergeeft die in deze budgettaire tijden een uitdaging is.

Het gaat niet alleen over de overheidsfinanciën, het gaat ook over de financiën van onze gezinnen, onze bedrijven, van de hele privésector, want het vergt allemaal investeringen van al die actoren samen in de renovatie van woningen, in infrastructuur, in heel wat elementen die ons dagelijks leven beïnvloeden, zowel inzake mobiliteit en energie, maar ook schoolinfrastructuur enzovoort, dit allemaal in een tijd waarin begrotingen ook al een uitdaging zijn. We hebben voor volgend jaar een tekort op het Vlaamse budget. In verhouding tot de andere deelstaten en

overheden in dit land is het nog een goede prestatie, zeker als we de meerjarenplanning bekijken en zien dat we met Vlaanderen naar een evenwicht streven vanaf 2021.

Ondanks de budgettaire krapte moet er worden geïnvesteerd, waarbij er wordt gekeken naar de economische impact, de sociale impact en uiteraard naar de impact op de klimaat- en energietransitie waar we voor staan, en dus ook op de energiefactuur.

Minister, hoe reageert u op het rapport van de SERV? Ik hoop dat u met de SERV al aan tafel hebt gezeten. Dat is een bijzonder belangrijke actor als het gaat over klimaat- en energiebeleid, en over een draagvlak voor energie- en klimaatbeleid dat we moeten hebben.

Op welke punten wilt u de financiering van de energie- en klimaattransitie bijsturen? Op welke manieren en met welke budget zult u voorzien in de investeringen die nodig zijn? Een deel van die investeringen is uiteraard al terug te vinden in de Vlaamse budgetten, zoals we hier de laatste weken hebben besproken. Maar een groot deel zal ook via private middelen moeten worden geactiveerd. Het vergt dan ook een gezamenlijk investeringsplan met de hele Vlaamse Regering, waarbij zowel overheids- als private middelen moeten kunnen worden ingezet.

We moeten deze hele transitie op een voorzichtige maar ook daadkrachtige manier aanpakken, waarbij we ook oog moeten hebben voor de kwetsbaren in onze maatschappij. Op welke manier en met welke instrumenten wilt u rekening houden met hun financiële situatie bij de financiering van deze energie- en klimaattransitie?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik kan bevestigen dat de omvang van de investeringsbehoeften, zoals vermeld in het rapport van de SERV, heel aanzienlijk is. Het bedrag dat hierbij het meest in het oog springt, is de inschatting dat er ruwweg tussen de 6 en de 13 miljard euro aan extra investeringen nodig zijn. Het gaat, voor alle duidelijkheid, zowel om publieke als private investeringen.

Er bestaat hoe dan ook nog een grote onzekerheidsmarge over wat nu het precieze bedrag aan investeringen is dat nodig zal zijn om onze energie- en klimaatdoelstellingen te halen. Het is duidelijk dat dat niet vanzelf zal gebeuren, dus we zullen daar de nodige investeringen moeten doen.

In elk geval zullen de noodzakelijke investeringen niet integraal door publieke middelen worden gefinancierd, want daar hebben we gewoon onvoldoende budgettaire ruimte voor. Daar ben ik ook heel duidelijk in. We gaan ook op zoek moeten gaan naar private middelen. Ik ben het ook eens met de aanbeveling van de Stroomgroep Financiering, dat het energie- en klimaatbeleid ook niet mag leiden tot een ontsporing van de Vlaamse overheidsfinanciën. En ik ga er ook mee akkoord dat we de toekomstige generaties niet mogen opzadelen met torenhoge schulden als gevolg van het gevoerde beleid.

Binnen de beschikbare budgettaire ruimte hebben we in het regeerakkoord alvast een aantal keuzes gemaakt voor bijkomende investeringen. Denk aan de investeringen in de fietsinfrastructuur, in de warmtenetten, en in de ontwikkeling van technologie en innovatie. Die zullen ook substantieel bijdragen tot het CO₂-neutraal maken van onze industrie.

Naast die investeringen zullen we de komende tien jaar zowel het Vlaams Energiefonds als het Klimaatfonds nodig hebben en gebruiken om onze doelstellingen voor 2030 te realiseren. Ik heb eerder al gezegd dat ik hiervoor het principe van de cofinanciering zal hanteren, zoals dat ook bij veel Europese fondsen het

geval zal zijn. Dat betekent dat maatregelen niet integraal alleen gefinancierd worden vanuit Vlaamse fondsen, maar dat ze gedeeltelijk ook worden gefinancierd vanuit private of andere overheidsmiddelen. Daardoor kun je de budgetten die in het Energiefonds en het Klimaatfonds zitten toch proportioneel verhogen.

Daarnaast gaan we ook sterker – sterker dan in het verleden – moeten inzetten op de Europese financieringskanalen voor het energie- en klimaatbeleid. We maken hiertoe gebruik van de extra mogelijkheden in de nieuwe Europese begroting 2021-2027. We gaan proberen om daar ook de nodige middelen voor te verkrijgen.

Als we kijken naar de energie- en klimaatgerelateerde investeringen, dan heb je natuurlijk ook de financieringen door de private sector. Denk bijvoorbeeld aan gezinnen die hun huis isoleren of een elektrische wagen kopen, kmo's die investeren in energie-efficiëntere installaties, kantooreigenaars die kiezen voor verwarmingsinstallaties op hernieuwbare energie of coöperatieven die investeren in windmolens. En dat is ook positief. Die privéinitiatieven gaan we ook verder aanzwengelen door een stimulerend beleidskader.

Verder denk ik ook aan de renovaties in gebouwen. Daar hebben de twee vraagstellers ook naar verwezen. In het regeerakkoord staat duidelijk dat we voor overheidsgebouwen naar een verplichting gaan. Voor de tertiaire sector gaan we ook naar een verplichting om dat bijna energieneutraal te maken. Het grote gebouwenpatrimonium zit natuurlijk bij de gezinnen. Vandaag bestaan daarvoor de renovatiepremies, en ook de energiepremies. We hebben beslist dat niet te zullen verplichten voor gezinnen. We zullen dat stimuleren. Als we dat moeten stimuleren, moeten we daar ook wel bijkomende stimuleringsmaatregelen tegenover zetten om die renovatiegraad te verhogen, want dat moet ook. Als we immers doorgaan op het elan dat er vandaag is, dan zullen we er niet komen.

Mijnheer Tobback, in dat licht ben ik ook het sp.a-voorstel aan het bestuderen. Jullie hebben tijdens de campagne een voorstel gedaan om de private eigenaars volop te ondersteunen, om ze inderdaad te stimuleren om hun huizen te renoveren. Daar zit immers het grote patrimonium. Ik vond het een slim voorstel. Daar zit een interessant mechanisme in. In het voorstel zou die financiering buiten de Vlaamse begroting worden gehouden. Men zou dat doen via de netbeheerders. Ik ben dat dus allemaal aan het bekijken, en ook nog andere voorstellen, omdat ik daarin geloof. De vorige regering had gezegd de renovatie ook bij de gezinnen te zullen verplichten. Nu hebben we gezegd dat dat alleen zo is voor overheidsgebouwen en de tertiaire sector. Voor gezinnen zullen we dat stimuleren, maar dan moeten we echt wel zorgen voor een kader dat zo interessant is dat de mensen, bijvoorbeeld als ze een aankoop doen van een oud gebouw, ook daadwerkelijk kunnen overgaan tot renovatie op een interessante manier. Dat mag er immers niet toe leiden dat gezinnen financieel geen ademruimte meer hebben. Op dit moment ben ik dus verschillende instrumenten aan het bekijken om ervoor te zorgen dat de renovatiegraad bij die gezinnen veel hoger komt. Vanzelf zal dat immers niet gaan. De overheid zal daar wel de nodige stimulansen voor moeten uitwerken. Ik ben ook met diverse stakeholders aan het samenzitten om te bekijken hoe we dat kunnen doen. Jullie voorstel is in ieder geval interessant. Ik ben dat dus samen met nog andere voorstellen aan het bekijken, en misschien kunnen we dan tot een creatief geheel komen om die private initiatieven aan te zwengelen.

Ik heb het gehad over de Europese middelen, over het Energiefonds, over het Klimaatfonds, en dan over die cofinanciering. Wat ook belangrijk is, is dat de thema's energie en klimaat transversaal zijn: elke vakminister zal de nodige acties hebben, die dan ook in het Vlaams Energie- en Klimaatplan staan. Mijnheer Tobback, hopelijk kan dat vrijdag worden goedgekeurd, want anders zit ik in Madrid zonder plan en dan heb ik helemaal niks te vertellen. *(Opmerkingen van Bruno Tobback)*

Voilà, dan is er al een plaats die niet wordt ingenomen tijdens die vlucht. Ik hoop echter dat dat plan vrijdag kan worden goedgekeurd. Ik nodig jullie ook uit om er in de diverse commissies voor te zorgen dat die transitie vaart neemt. Elke vakminister zal immers heel wat acties en maatregelen hebben die moeten worden uitgewerkt. Ik wil dat onderstrepen. Ik zal daar ook wel achter zitten, maar de vakministers zijn wel verantwoordelijk voor het klimaatcompatibel maken van het reguliere beleid binnen hun bevoegdheden. Al die maatregelen zullen dus door elke bevoegde minister worden omgezet in een concreet en gebudgetteerd beleid. Het is dan ook aan elke minister om daarvoor in een sluitende financiering te voorzien.

Tot slot moeten we met de beperkte middelen die er zijn, natuurlijk ook aandacht hebben voor de prioritaire doelgroepen. Wat het energiebeleid betreft, gaat het om de facilitering en de financiering van diepgaande renovaties door kwetsbare eigenaars en huurders. We bereiden dat nu voor, en ik zal binnenkort een eerste call van 15,5 miljoen euro lanceren. Dat wordt nu opgemaakt, en ik kan dat dus binnenkort in beweging zetten. De bestaande financieringsinstrumenten voor kwetsbare doelgroepen worden voortgezet. We kijken nog na wat we kunnen doen, bijvoorbeeld gerichte acties voor de overstap naar een voordeliger leverancier of voor de uitvoering van energiebesparende investeringen. We gaan ook na hoe we de wijkgerichte aanpak met de lokale besturen nog bijkomend kunnen stimuleren. Daarbij zal natuurlijk de nodige aandacht naar de kwetsbare gezinnen gaan.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Minister, ik denk dat we het over één zaak in elk geval eens zijn. Dat is al een geweldige stap in onze relatie. We zijn het er allebei over eens dat sp.a boeiende, constructieve, bruikbare en nuttige voorstellen heeft. Ik had u dat liever voor de verkiezingen horen zeggen, maar indien u die voorstellen na de verkiezingen alsnog wilt uitvoeren, denk ik dat u daarmee niet enkel mij een plezier doet, maar vooral ook een hoop gezinnen voor wie het een geweldige drempel betekent vanaf het begin zelf in de financiering te moeten voorzien om een woning te renoveren. Zij zouden, net als de rest van hun omgeving, wel geweldig gebaat zijn bij een gerenoveerde woning die hierdoor energie-efficiënter wordt. Indien de distributienetbeheerders hiervoor kunnen zorgen of indien we hiervoor andere middelen gebruiken en het fameuze nul-op-de-meterprincipe hanteren, zouden we iedereen een plezier doen. Ik zou de eerste zijn om hiervoor te applaudiseren.

Aan de rest van uw antwoord merk ik dat u nog nood hebt aan een aantal andere voorstellen van sp.a, want volgens mij is nog veel meer mogelijk dan enkel dit. Op een aantal vlakken zegt u nog altijd iets anders dan wat u doet.

Ik hoor u graag verklaren dat u elektrische wagens stimuleert, maar een van uw eerste beslissingen was het stimuleren van elektrische wagens door de Vlaamse Regering te schrappen. Het is me dan ook een beetje onduidelijk wat u hiermee precies bedoelt.

Indien u wilt dat de Vlaamse Regering als hefboom kan fungeren, ook in termen van cofinanciering voor een aantal projecten, zult u die hefboom in handen moeten nemen en op tafel moeten leggen. Met betrekking tot de financiering en de ondersteuning van kleine, goedgerichte investeringen in elektrische wagens of woningen doet u dit niet.

U praat over het Klimaatfonds, wat we nodig zullen hebben, maar u zou er dan beter mee stoppen door middel van de carbon leakage 35 miljoen per jaar terug te geven aan wat geen besparingen op energie zijn. We kunnen die middelen beter investeren in woningrenovatie of in De Lijn. Zo kunnen we ervoor zorgen dat er alternatieven voor het verkeer zijn.

U praat over het doorschuiven van torenhoge schulden naar de toekomst, maar we schuiven nu al torenhoge schulden door naar de toekomst. Al de adaptatiekosten die we moeten maken, zullen door de volgende generaties worden betaald. We betalen dat nu zelf. Ik heb gisteren met de minister-president gesproken over het budget voor het Vlaams Rampenfonds en het fonds voor landbouwschade. Aangezien dit onder het transversaal beleid valt, zult u hem op de vingers moeten tikken. We geven elk jaar meer en meer uit aan landbouwrampen en -schade, tot op het punt dat we geen rampen meer vergoeden, want wat elk jaar gebeurt, is geen ramp meer. We geven gewoon subsidies om iets te blijven doen wat geen geld opbrengt.

Elk jaar geven we miljoenen euro's en in enkele gevallen tientallen miljoenen euro's uit ten gevolge van het gebrek aan een klimaatbeleid in het verleden. Het kan gaan om investeringen in renovaties, in elektrische wagens of in hernieuwbare energie, maar elke investering die nu niet gebeurt, zal de komende generatie moeten betalen. Ondertussen blijft deze generatie geld voor de aankoop van fossiele brandstoffen naar Qatar en Saoedi-Arabië dragen, en daar worden we ook niet beter van.

Ik denk dus dat er echt wel meer ambitie in het beleid mogelijk is. Als ik de stellingen van de Europese Commissie en de Europese Investeringsbank (EIB) lees, dan stel ik vast dat de ambities daar toch een stuk hoger liggen dan wat de Vlaamse Regering vandaag op poten probeert te zetten. Ik doe dan ook een warme oproep, minister, om die bijzonder goede sp.a-voorstellen, en ik heb er nog veel, in de praktijk te brengen, maar om ook nog een stap verder te gaan in wat u zelf kunt doen. De middelen zijn er, de mogelijkheden zijn er, de steun vanuit Europa zal er zijn, dus pak dat in godsnaam aan en doe het vandaag in plaats van ter plaatse te blijven trappelen en de lasten door te schuiven naar de volgende generaties. U zult daar van ons alle steun voor krijgen wanneer u die in uw regering niet vindt.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Wat de financiering van de transitie betreft, is er inderdaad een gezamenlijke aanpak nodig tussen overheden en de private sector, met oog voor degenen die het moeilijk hebben in onze maatschappij. Op welke manier zult u daartoe samenwerken met andere deelstaten en met de federale overheid?

U hebt zelf ook al vragen aan de federale overheid op tafel gelegd over aspecten van btw en dergelijke meer. Ik denk dat dat een verhaal moet zijn van evenwichten waarbij ook de Vlaamse overheid uiteraard haar deel in het zakje moet doen en niet zomaar met opgeheven hand bij de federale overheid moet staan om het manna van daar te laten neerdalen. Er is volgens mij trouwens niet veel manna meer beschikbaar bij de federale overheid.

Daar is dus een evenwichtige benadering nodig en ik vraag me af hoe u dat concreet vertaalt in de overlegcomités die op dit moment worden georganiseerd. Dat is een houding maar ook een vraag aan u om daar met concrete en evenwichtige plannen naartoe te gaan die ook een duidelijk Vlaamse bijdrage aantonen bij het vormgeven van het klimaat- en energiebeleid en de financiering daarvan.

Vanuit Europa zijn middelen beschikbaar, de green deal zou op dat vlak nog meer middelen moeten betekenen voor zowel de lidstaten als private actoren. Ik hoop dat u daar de vinger aan de pols houdt en ervoor zorgt dat we daar vanuit Vlaanderen snel en efficiënt op kunnen inspelen. De EIB heeft haar transformatie richting Klimaatfonds of Klimaatbank ingezet. In Vlaanderen hebben we met de ParticipatieMaatschappij (PMV) en de Limburgse ReconversieMaatschappij (LRM) ook belangrijke financieringsvehikels voorhanden. De vraag kan zijn om ook die om te

vormen tot financiers van het klimaat- en energiebeleid, al zijn ze dat ze nu al voor een stuk.

In het advies van de SERV staat bijvoorbeeld het idee om, zoals nu al veel heel veel investeringen van de private sector worden gewaarborgd door PMV, ook de investeringen die in dezen nodig zijn met garanties af te dekken vanuit de overheid en op die manier meer geld vanuit de private sector te mobiliseren om de financiering van de investeringen mogelijk te maken.

Een ander idee is een samenwerking met de banken. We zitten aan een record-bedrag spaargeld bij onze financiële instellingen. Nooit eerder werd er zoveel geld beheerd. Het mobiliseren van die middelen in functie van de klimaat- en energietransitie kan ook een belangrijke uitdaging zijn. Er kan worden gewerkt met heel eenvoudige instrumenten, met intrestbonificaties om bijvoorbeeld de financiering vanuit de banken aan een nulrente te laten gebeuren en dus enkel de rente-component ten laste of gedeeltelijk ten laste te nemen van de overheid, zodat mensen sneller dan vandaag overgaan tot investeringen in gebouwen, woningen en dergelijke meer.

Uw pleidooi om nu plots het sp.a-programma serieus te nemen, wijt ik aan het vroege uur van deze commissievergadering.

Minister Zuhal Demir: Ik heb het eens bekeken.

Bruno Tobback (sp.a): U moet nu niet terugkrabbelen.

Robrecht Bothuyn (CD&V): De heer Tobback was nu net gelukkig, een kinderhand is snel gevuld. Ik denk dat heel veel partijen goede voorstellen hebben gedaan, zelfs sp.a. We moeten daarbij voorzichtig zijn. sp.a had de idee om de distributienetbeheerders nieuwe taken te geven om het gebouwenpatrimonium aan te pakken. We moeten dat kritisch bekijken in het kader van het kerntakendebat dat we ten aanzien van die netbeheerders voeren en ingeschreven hebben in het regeerakkoord.

Ik ben het er wel mee eens dat we versneld moeten inzetten op de renovatie van die woningen. Dat kan op twee manieren. Bijvoorbeeld met gebruik van de thermografische kaart die VITO ter beschikking stelt, kunnen we bekijken welke woningen effectief niet voldoen aan de vereisten inzake de buitenschil.

We hebben daartoe vier instrumenten. We hebben fiscale instrumenten met de korting op de roerende voorheffing. Die moeten we nu al inzetten bij de ingrijpende renovatie. We hebben financieringsinstrumenten met de energielening en eventueel in samenwerking met de banken. We hebben de energieprijzen, die we nog kunnen moduleren en optrekken in bepaalde gevallen om investeringen financieel haalbaar te maken. Tot slot hebben we de ontzorging, de ondersteuning van mensen bij hun investeringen, het uit handen nemen van administratieve en andere lasten. Op die manier maken we investeringen mogelijk waar ze vandaag niet gebeuren. Die vier elementen stonden al eerder in conceptnota's die we hier in de vorige legislatuur hebben besproken. Onder andere collega Taeldeman heeft daar nuttig werk rond verricht. Als u nog wat leesvoer zoekt, vindt u daar zeker inspiratie.

Een tweede element is bij eigendomsoverdracht. Daarover zegt het regeerakkoord heel duidelijk dat we voor alle tertiaire zaken naar verplichting van ingrijpende renovatie gaan. Voor woningen gaan we niet verplichten, maar wel een duidelijke koppeling maken met een stevig ondersteuningspakket. Mensen die de woning niet renoveren of op orde zetten binnen de vijf jaar na eigendomsoverdracht, verliezen hun recht op steun. Zonder effectieve verplichting is de koppeling aan een

aantrekkelijk ondersteuningspakket een manier om investeringen uit te lokken en ons eigen instrumentarium op een gerichte manier in te zetten.

Het zijn maar een paar ideeën, minister. Ik ben ervan overtuigd dat u daar op een goede manier mee aan de slag kunt.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Er is hier inderdaad al veel aangekaart dat we kunnen doen. Het is de bedoeling van de minister om op 1 september 2020 met een echt plan naar buiten te komen. Voor alle ideeën valt er iets te zeggen. Er is een verschil tussen wat aan mijn linkerkant wordt gezegd en wat aan mijn rechterkant wordt gezegd. Ik pleit ervoor om zo weinig mogelijk te doen via de overheid. Ik heb het vroeger al aangekaart met de energieleningen, wat op zich een mooi instrument is: de administratie errond kost veel geld doordat de overheid het organiseert. We spraken toen van gemiddeld 1000 euro per lening. Dan moeten we ons afvragen of de private markt dat niet beter doet.

Aan mijn rechterkant wordt aangehaald dat men nog altijd kan discussiëren met de bank. In welke mate ken de kost of de intrest die zij normaal zou aanrekenen aan de particulier, gecompenseerd worden door de overheid? Kan de overheid zorgen voor borgen? Het zal een mindere kost voor en beslagname van de overheid zijn, waarbij we de private sector zijn werk laten doen en de overheid de borg levert. Dat lijkt mij een beter systeem dan het werkelijk te laten doen door de overheid, en dan al zeker niet – voor mij dan toch – door de distributienet-beheerders, waar juist een kerntakendebat bezig is waar eigenlijk alle partijen bij betrokken zijn, mijnheer Tobback. U moet dat ook weten. Ik zou het iets verstandiger vinden, als we het al moeilijk genoeg hebben met een grote distributienetbeheerder en er is er ook maar één, om die bijkomende taken te geven zoals bank of aannemer te zijn. In die context vind ik dat geen goed idee.

Het principe dat we moeten renoveren en dat we dat financieel aantrekkelijker moeten maken voor de gezinnen, daar zijn we het allemaal over eens, zowel aan mijn linker- als aan mijn rechterzijde. Tussen de manieren waarop is er een groot verschil. Wij gaan eerder voor samenwerking met de private sector dan voor verstaatsing.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik vraag me soms af wat er nog meer moet gebeuren opdat er een ambitieus klimaatbeleid in de steigers komt te staan. Natuurlijk bent u zelf niet verantwoordelijk voor het voorbije beleid, minister, maar wel voor het toekomstige beleid. En dat stemt mij enigszins bezorgd. Ik heb zo'n beetje de indruk dat hoe meer inzichten klimaatwetenschappers, wetenschappers tout court, bedrijfsleiders, vakbonden, ngo's, belangrijke stemmen in de samenleving, zeggen dat er een probleem is en dat ook aantonen, hoe sterker de neiging is om die te negeren of te bestrijden. Het valt mij ook op dat als het wat moeilijk wordt, u niet thuis geeft voor een reactie in de media. Ik vind dat bijzonder jammer. U zegt steeds dat u wilt proberen om polarisatie te vermijden, maar door uw beleid en door niet te willen reageren op moeilijke boodschappen, draagt u bij tot die polarisatie. (*Opmerkingen van Robrecht Bothuyne*)

Ik wil gerust voorbeelden geven, als u vraagt wat ik daarmee bedoel. Die voorbeelden zijn legio.

Nu was er de oproep van de SERV. Wat de SERV nu zegt, dat zeggen de mensen die deel uitmaken van de SERV eigenlijk al jaren. We hebben dat debat ook gevoerd tijdens de bespreking van de beleidsnota. Er is een urgent probleem, en ik begrijp niet dat u het blijkbaar interessant vindt om met Vlaanderen aan de staart te

bengelen in Europa op het vlak van klimaat. Ik vind dat onbegrijpelijk. En als u daarmee geconfronteerd wordt in de media, dan wilt u daar niet op reageren of zegt u dat u creatieve oplossingen gaat zoeken.

U zegt ook vooral wat u niet wilt doen. Ik heb een paar dingen gehoord die u wel wilt doen, maar dat blijft weinig concreet. En als u dan een opening maakt naar een idee dat wij ook ooit hadden, om mensen actief te ondersteunen om hun energiefactuur te verlagen en op die manier hun woonkwaliteit en -kost te verbeteren, is daar onmiddellijk de heer Gryffroy, die zegt dat we dat misschien toch niet moeten doen, dat het geen goed idee is, en dat de overheid of Fluvius zich daar niet te veel mee mag bemoeien. Wat is het nu eigenlijk? Ik heb de voorbije jaren al heel veel ideeën gehoord. Als een minister zegt dat het zal worden onderzocht, dan houd ik mijn hart vast, want dat betekent heel dikwijls dat dat onderzoek tot weinig leidt en dat er weinig van komt.

Minister, het debat is al uitgebreid gevoerd tijdens de bespreking van de beleidsnota, dus ik ga het niet te lang rekken, maar ik wil u wel één ding vragen. U zegt steeds dat u de polarisatie in het debat betreurt. Ik stel ook vast dat dat niet helpt, noch bij de ene, noch bij de andere kant. Dan wil ik u vragen om bij te dragen tot een draagvlak voor een klimaatbeleid, want ik heb soms het idee dat u en uw partij het draagvlak onderuithalen en dat dat vervolgens een excuus is om heel weinig of niets te doen. Wilt u bijdragen tot dat draagvlak? Wilt u de komende weken inspanningen doen om bij te dragen tot een draagvlak voor een sterk klimaatbeleid, om daarop dan te kunnen voortbouwen?

Minister Zuhal Demir: Mijnheer Danen, u verwijst naar het draagvlak. Ik stel voor dat u alle enquêtes en onderzoeken eens leest die de afgelopen maanden zijn gebeurd naar de vraag waarom het draagvlak bij de Vlaming met betrekking tot klimaat gehalveerd is. Dan zult u zien hoe dat komt. Dat heeft nu eens niets met mij te maken, helemaal niets. Neem bijvoorbeeld de enquête uit Humo, dat toch geen N-VA-boekje is. Die enquête is uitgevoerd door iVox. Lees hoe het komt dat op een jaar tijd dat draagvlak weg is. Dat is niet door mij.

Johan Danen (Groen): U kunt er wel voor zorgen dat u bijdraagt tot het draagvlak. U zegt constant a en doet vervolgens b.

Minister Zuhal Demir: Doelt u op het feit dat ik met een lijnvlucht naar Madrid ga? Vindt u dat dat polariserend is?

Johan Danen (Groen): Neen, daar gaat het niet over.

Minister Zuhal Demir: Ik heb gezegd dat ik een lijnvlucht neem. Ik noem dat dan 'planepoolen', waarmee ik bedoel dat er in het verleden regeringsleden zijn geweest die private vluchten namen. Ik neem een lijnvlucht. En op het moment dat ik dat zeg, krijg ik bedreigingen.

Johan Danen (Groen): Maar daar gaat het niet over.

Minister Zuhal Demir: Ik accepteer niet dat zodra de Vlaming het vliegtuig neemt, hij als een crimineel wordt bestempeld. Dat moet stoppen. En daar ben ik niet mee begonnen.

Johan Danen (Groen): Dat moet stoppen, daar ben ik het ook helemaal mee eens. Maar u zegt dat het klimaatbeleid vooral geld kost en dat er geen geld is. Maar non-beleid gaat nog veel meer kosten. En ik wil u vragen om met die boodschap te stoppen. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Minister Zuhal Demir: Als u hier dus spreekt over draagvlak creëren, stel ik ook voor dat u dat doet op basis van diegenen door wie het draagvlak weg is. Ik stel

gewoon voor om al die onderzoeken te lezen. Als u die boodschap ook brengt aan de anderen, moeten wij dat draagvlak helemaal opnieuw vanaf nul beginnen. Als u zegt dat wij de komende vijf jaar niets gaan doen, zeg ik u dat u zich vergist, tenzij u een glazen bol hebt en nu al weet waar we binnen vijf jaar gaan staan. Dat kan ook. Ik ben geen waarzegster, ik probeer een beleid te voeren op basis van verschillende inputs, ik probeer ook een beleid te voeren dat haalbaar is, dat realistisch is en dat betaalbaar is. In het verleden hebben we bijvoorbeeld de keuze gemaakt voor zonne- en windenergie. Daar is heel veel oversubsidiëring geweest, wat ons tot op heden 20 miljard euro heeft gekost, en dan halen we de doelstelling nog niet eens. Of zegt u nu dat men in het verleden veel te veel, 20 miljard euro, geïnvesteerd heeft in die hernieuwbare energie?

Johan Danen (Groen): Minister, ofwel stelt u een vraag en antwoord ik, ofwel stelt u mij geen vragen. Het is het een of het ander, maar ik zou dadelijk wel graag opnieuw het woord willen. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

De voorzitter: Ik zou eigenlijk graag hebben dat we werken zoals het reglement het voorschrijft. Minister, als u dus alstublieft uw antwoorden zou kunnen geven.

Minister Zuhal Demir: Dat is allemaal geen probleem.

Ik zeg gewoon dat er in het verleden bepaalde keuzes gemaakt zijn. Men heeft heel veel in die zonne- en windenergie geïnvesteerd, 20 miljard euro, en vandaag halen we die doelstelling nog niet. Ik zeg hier gewoon in deze commissievergadering dat wij wel gaan investeren. De doelstelling waarvoor we staan is gigantisch. Als je weet dat we de afgelopen dertien jaar een CO₂-uitstootreductie van 5 procent gehad hebben. Zelfs met die investering van 20 miljard euro in hernieuwbare energie, staan we dus nog maar voor min 5 procent. Er wordt ons nu vanuit Europa een doelstelling opgelegd: we moeten binnen tien jaar naar een CO₂-reductie van 35 procent gaan, wat betekent dat we dus 30 procent moeten dichtfietsen. Als ik zeg dat ik alle voorstellen lees – ook die van u, mijnheer Bothuyne – is dat omdat we effectief iedereen mee moeten hebben. Iedereen mee hebben, dat is ook op zoek gaan naar middelen. Het budget van vandaag is het budget. Ik probeer daarvoor ook te kijken naar private middelen, ik kijk naar Europese middelen en we gaan ook de lokale besturen meenemen.

We gaan een aantal dingen ook anders moeten doen. Er is hier verwezen naar energieleningen. U moet weten dat er vorig jaar maar vijftien aanvragen voor energieleningen geweest zijn – ik heb het cijfer vorige week gegeven. Aan dat tempo gaan we er echt niet komen, totaal niet. Ik zie ook dat de aanvragen voor premies om je huis bijna energieneutraal te maken afnemen. Ik vind dat de omgekeerde wereld. Er zijn heel wat premies, en als je ziet dat dat in 2018-2019 afneemt, is dat te gek voor woorden.

Ik ben sinds twee maanden aangesteld en probeer nu het grote plaatje te zien en ik zie dat we echt wel heel veel tandjes moeten bijsteken om die doelstelling te halen, want die ambitie heb ik wel, net zoals de regering. Dat wil wel zeggen dat we wat we in het verleden gedaan hebben – de energieleningen, de premies – toch wel op een andere, betere en gerichtere manier gaan moeten invullen. Wat renovaties betreft, voor overheidsgebouwen en voor de tertiaire sector zit die verplichting erin. Het is vooral voor het andere dat we naar een ander model moeten gaan, een model dat stimuleert. Ik ga heel wat van die dingen op een veel gerichtere manier bekijken, zonder dat we de mensen in de schulden gaan steken. Dat is ook heel belangrijk; het moet allemaal nog haalbaar zijn.

– *Carina Van Cauter treedt als voorzitter op.*

Alleen op die manier kunnen we een draagvlak creëren. Dat draagvlak is zeer belangrijk, want het is niet, zoals ik al zei, omdat je het vliegtuig neemt dat je vies

bekeken moet worden. Ik heb het daarstraks over bedreigingen gehad, maar het ging voor alle duidelijkheid over beledigingen. We moeten daarrond een laagdrempelig beleid voeren, want het is vandaag zo dat de aanvragen die men wil doen veel te complex zijn. Ook dat zal ik moeten bekijken. Dan hoop ik dat we die doelstelling kunnen halen.

Het klopt dat ik de premies voor de elektrische wagens niet heb verdergezet, mijnheer Tobback. Hiervoor was tot eind december budget voorzien. Ik heb ervoor gekozen om het budget in de laadinfrastructuur te investeren, want ook daar halen we de doelstelling die ons is voorgeschreven, niet. Ik zal de volgende jaren echt werk maken van die infrastructuur. Ik vind niet dat de overheid de auto's moet betalen, maar ze moet er wel voor zorgen dat de randinfrastructuur en randvoorwaarden in orde zijn en dat we voldoende laadpalen hebben, zodat mensen effectief tot de aankoop van zo'n elektrische wagen kunnen overgaan. Dat zal ik de volgende jaren doen. Daarom heb ik die premies stopgezet en zal ik het budget de volgende jaren volop investeren in de laadinfrastructuur.

Mijnheer Bothuyne, u had ook een vraag over de federale klimaatmaatregelen. Wij kijken uiteraard naar wat we op Vlaams niveau kunnen doen. Vorige week kwam in de Federale Regering echter het nationale, federale plan aan bod. Ik wilde toch wel proactief reageren met een aantal maatregelen als het over fiscaliteit, elektrische wagens, maar ook over de investeringsaftrek van 13,5 procent voor ondernemingen en kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) gaat. In Nederland ligt die veel hoger, tussen 15 en 55 procent. Daarom heb ik ook het voorstel gedaan om de fiscaliteit inzake zachte mobiliteit, bijvoorbeeld als werknemers te voet of met de fiets komen, nog wat extra te stimuleren. Die vragen heb ik vanuit het Vlaamse niveau proactief gesteld. Ik heb ook gevraagd om de slooppremie overal op 6 procent te brengen. Dat zijn de dingen die ik aan het federale niveau heb gevraagd, en waarvan een aantal zaken al zijn opgenomen. Ik zie in Madrid mijn collega's, zoals minister Marghem. Ik probeer de contacten heel intensief te houden, zodat we tot een eenvormig en goed plan komen.

Ik wil echt nog eens onderlijnen dat de ernst groot is, maar ik kan in twee maanden niet toveren. Ik probeer nu echt inzicht te krijgen in wat niet werkt. Zo is er bijvoorbeeld de energielening waarvoor slechts vijftien mensen een aanvraag hebben gedaan. Sorry, maar zo zullen we er echt niet komen. De bedoeling is de volgende maanden extra te investeren in het beleid. Dat zal publieke, Europese en private middelen vragen.

Ik ben er echt van overtuigd dat we onze doelstelling moeten kunnen halen, als iedereen meedoet, op lokaal, provinciaal, federaal en Vlaams niveau.

De voorzitter: Dat was een mooi slotwoord.

De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Dat was inderdaad een mooi slotwoord, en ik hoop dat collega Gryffroy heeft geluisterd, want ik merk toch dat de 'nouveau CD&V' of de 'nouveau CVP arrivé' is. De minister zegt het ene en haar parlementaire waakhond komt vijf minuten later het andere zeggen. Ik weet niet wie er nu precies de bloedhond van Bart De Wever is, maar een van u tweeën speelt in dezen die rol - met verve, trouwens.

Eerlijk gezegd, collega Gryffroy en collega Bothuyne, als u goed hebt geluisterd naar het antwoord van de minister, dan weet u ook waarom die discussie over investeringssteun voor gezinnen verder moet gaan dan alleen maar fiscale aftrekken en premies. Wie een sociaal klimaatbeleid wil voeren - u beweert dat en ik heb er voorstellen voor, we zullen zien of we elkaar daarin willen vinden -, zal

moeten erkennen dat we daarvoor gerenoveerde, energiezuinige woningen nodig hebben.

Als je naar de sociale realiteit kijkt, zijn een hoop eigenaars van woningen in Vlaanderen niet in staat of zien ze geweldig op tegen de nood om zelf uit eigen zak, al dan niet via een bank en een lening, duizenden euro's op tafel te leggen om die efficiënte renovatie te doen, zelfs al is die op termijn terug te verdienen. Dat is de sociale realiteit, collega Gryffroy.

Natuurlijk, degenen die de middelen hebben en weten dat ze die snel kunnen terugverdienen, hebben het waarschijnlijk al voor een stuk gedaan of zijn het al aan het doen. Als u wilt weten waarom de aanvraag voor premies of voor leningen waarschijnlijk terugloopt, dan is dat omdat een groot deel van de mensen die het geld sowieso in de schuif hadden liggen en die daar via een leuke financiële constructie gebruik van hebben kunnen maken, dat waarschijnlijk al voor een deel hebben gedaan, en omdat de rest twijfelt. Als je echt denkt dat klimaatbeleid een kerntaak is, dan is het een kerntaak van iedere overheid en van iedere organisatie die samenhangt met de overheid. Dan zou ik echt niet weten waarom je niet ook DNB's – wat mij betreft mogen ook anderen het doen, het maakt me op zich niet uit wie het doet – zou inschakelen om te zorgen dat die prefinanciering gebeurt.

Dat is de grootste ontzorging die er moet gebeuren: dat de prefinanciering gebeurt voor de gezinnen die niet uit eigen beweging naar een bank kunnen of willen of zullen stappen om duizenden euro's te lenen om hun woning te isoleren of om een nieuw verwarmingssysteem te installeren, ook al zouden zowel zichzelf als wij allemaal, als samenleving, er beter van worden.

Het is de kerntaak van de overheid om daar iets aan te doen. Minister, ik was bijzonder blij dat u daar oor voor had, maar ik vind het bijzonder jammer dat uw eigen coalitie, en om te beginnen uw eigen partij, die sociale realiteit niet onder ogen wil zien en dus zowel het comfort van een hoop woningeigenaars en huurders in Vlaanderen als een ambitieus klimaatbeleid afremt om puur, puur ideologische redenen. Nogmaals, ik vind dat bijzonder jammer.

Minister, ik wil vooral naar u luisteren, want ik neem aan dat u toch iets voor het zeggen hebt – zo was dat toch in mijn tijd –, en ik wil dat u er niet alleen in slaagt om vrijdag een klimaatakkoord van de Vlaamse Regering te krijgen dat verder gaat dan wat de heer Gryffroy zou willen – dat is om te beginnen al belangrijk, dat u niet met lege handen op dat vol vliegtuig moet stappen –, en dat u bereid en in staat bent om ook, desnoods tegen uw eigen partij in, naar de sociale realiteit te kijken als u echt wilt dat we in Vlaanderen investeren in een beter klimaatbeleid, want daar worden we allemaal beter van. Het zou dom zijn om dat om puur ideologische redenen – of dat nu van mijn rechtse of van mijn linkse kant is – te laten liggen.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dank u voor uw bijkomende antwoorden. We zijn het er allemaal over eens dat we voor een enorme uitdaging staan, ook financieel. Het rapport van de SERV bevat heel veel aanbevelingen over heel wat aspecten. Ik heb daarnet verwezen naar de bancaire sector, naar instrumenten zoals waarborgen, interestbonificaties enzovoort. We hebben zo'n creativiteit en alle instrumenten nodig om de uitdaging waar we voor staan, effectief aan te kunnen.

Mijnheer Tobback, u hebt op een aantal punten gelijk. Er zijn heel wat mensen die moeite hebben om mee te kunnen met de energie- en klimaattransitie. Een klimaatbeleid moet en zal sociaal zijn of het zal niet zijn. De vraag is dan: op welke manier kunnen we die mensen meekrijgen? Moet dat met een semioverheidsinstelling zoals de netbeheerders? Daar heb ik m'n twijfels over.

We hebben het instrument van de energieleningen, we hebben PMV en LRM, we hebben een samenwerking met de banken, we hebben lokale besturen en middenveldorganisaties die hun rol opnemen als het gaat over ontzorging van mensen. Misschien moeten we die actoren, die nu al op het terrein zijn, versterken en de samenwerking ermee uitbreiden en op die manier mensen over de streep helpen, ook financieel, om investeringen te doen in bijvoorbeeld een woning, maar uiteraard gaat het over veel meer dan dat.

Minister, ik ben blij met uw positieve afsluiter. We kunnen de doelstellingen halen als we het willen en als we samenwerken. Dat geldt voor ons, dat geldt voor u en dat geldt voor alle mensen op het terrein. Laat ons met die gedachte voortwerken aan een stevig energie- een klimaatbeleid.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de vrijstelling van het verbod op pesticidegebruik voor Infrabel – 371 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Freya Perdaens aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het gebruik van pesticiden door Infrabel – 423 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Ik heb een korte vraag, met misschien een kort antwoord van de minister. Infrabel heeft aangekondigd dat het de Vlaamse Regering opnieuw zou vragen om een afwijking te krijgen rond pesticidegebruik.

In Vlaanderen is er immers een verbod op pesticideverbruik voor overheidsinstanties. Uw voorganger heeft daar de vorige keer een uitzondering op toegestaan, maar ze gaf aan dat het de laatste keer zou zijn. Mijn vraag is dan ook heel eenvoudig: hebt u die aanvraag ondertussen ontvangen, en wat zijn uw plannen ter zake? Bent u van plan om consequent te zijn – geen enkele overheidsinstantie gebruikt nog pesticiden, dus we gaan geen uitzondering toestaan? Of bent u van plan om wel een uitzondering toe te laten?

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): In 2018 sproeide Infrabel zo'n 4,8 ton pesticiden, een ton meer dan het jaar daarvoor. Daarvan was 4038 kilogram glyfosaat. Zoals mijn collega al vermeldde, beschikken zij over een uitzondering, die weldra zal aflopen. Ik ga de hele situatieschets niet opnieuw doen, dat heeft mijn collega reeds gedaan. Maar ik had wel enkele vragen voor u, minister, met betrekking tot de alternatieven.

Welke alternatieven heeft Infrabel al bekeken? Wat zijn daarvan de voor- en nadelen? Welke stappen hebben zij gezet om tot een andere oplossing te komen? Zij waren zich tijdens de vorige legislatuur al bewust van het feit dat de verkregen uitzondering eindig was. Zal die uitzondering nog een keer worden toegestaan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: De vragen om afwijkingen, dus ook die van Infrabel, komen niet bij mij binnen, maar bij de Vlaamse Milieumaatschappij. Die heeft begin

dit jaar een afwijking toegestaan, weliswaar voor twee jaar: 2019 en 2020. In het kader van deze afwijking vindt er in januari een jaarlijkse overlegvergadering plaats met Infrabel en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), ter evaluatie van het vorige jaar. Ik kan alvast bevestigen dat de Vlaamse Milieumaatschappij de afwijkingen niet verleent zonder een grondige aftoetsing aan de noodzaak en het wettelijk kader.

Het wettelijk kader voorziet in een afwijking van het verbod indien er specifieke omstandigheden zijn of kunnen opduiken, waarbij nulgebruik niet mogelijk is. Zo kan het zijn dat alternatieven nog niet doeltreffend zijn, of dat er een onevenredig hoge kost is. Maar de focus moet maximaal liggen op het voorkomen van het gebruik ervan.

Wat de toekomst betreft, kijk ik ook naar de context rond het gebruik van pesticiden door spoorwegbeheerders. Ik kijk ook naar wat er gebeurt in de ons omringde landen. Bij onze burens in Wallonië en Brussel geldt ook een ander afwijkingskader, en beschikt Infrabel niet meer over een uitzondering. Zo geldt er in Wallonië een totaalverbod, ook voor Infrabel. En in Brussel mag Infrabel sinds 1 juni 2019 geen glyfosaat meer gebruiken. In Duitsland heeft de Deutsche Bahn aangekondigd om tegen 2022 het gebruik van glyfosaat volledig te bannen. In die context roep ik ook de Vlaamse Milieumaatschappij en Infrabel op om versneld in te zetten op een afbouw van het gebruik van dergelijke pesticiden – dus niet enkel van glyfosaat –, en in te zetten op de ontwikkeling van alternatieven.

Mevrouw Perdaens, u vraagt welke stappen er werden gezet tijdens de vijf jaar durende zoektocht naar alternatieven. Vooreerst wil ik u meegeven dat de milieuviseur van Infrabel ertoe bereid is om aan deze commissie toelichting te geven over het vegetatiebeheer van Infrabel en het actieplan pesticidevermindering 2019-2023.

Ik geef kort een overzicht van de alternatieven en de zogenaamde preventieve technieken. De uitgangspunten van Infrabel rond het toepassen van alternatieven en preventieve technieken zijn gebundeld in vier punten: één, garantie van de veiligheid en stiptheid met beperkte impact op verkeerscapaciteit; twee, onkruidgraad kan tot een bepaald tolerantieniveau; drie, dit moet duurzaam en financieel zijn; vier, de alternatieve technieken moeten praktisch zijn en niet te veel afhankelijk van de weersomstandigheden.

Het onderhoud van de veiligheidspiste naast de sporen vergt het grootste gebruik van de bestrijdingsmiddelen. Op de sporen met frequent treinverkeer is de groei beperkter. Voor de veiligheidspiste werden verschillende soorten machines uitgetest. Bij de preventieve technieken hoort het gebruik van een andere bedekking op de veiligheidspiste. Infrabel legt ondertussen 60 kilometer aan met een andere bedekking dan het grind. Verschillende soorten van materialen worden getoetst, zoals rubberen matten en ternair mengsel.

De grootste nadelen van de alternatieve technieken zijn de veel langere tijd die nodig is om te behandelen en uiteraard ook de kostprijs.

Los hiervan wil ik nogmaals benadrukken dat we moeten kijken naar onze burens en naar Duitsland. Zij gaan richting een verbod op pesticiden. Ik heb Infrabel en de Vlaamse Milieumaatschappij nadrukkelijk gevraagd om de zoektocht naar alternatieven te versnellen en ook breder te voeren. De vergunning was een zaak van voor mijn tijd. Maar als het bij onze burens gaat, dan moeten wij ook nagaan welke alternatieven er voor Vlaanderen voorhanden zijn en daar dan ook voor kiezen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (sp.a): Minister, ik dank u voor uw concrete antwoord. U kijkt naar Duitsland, maar we kunnen ook eens kijken naar de andere regio's in

België – wat u natuurlijk niet zo graag doet –, Brussel en Wallonië, die hierin het voorbeeld geven.

Ik dring erop aan dat u in dat overleg, die evaluatie in januari, duidelijke taal spreekt en een eindlimiet geeft. Want in zulke situaties krijg je pas een oplossing op het ogenblik dat je zegt: 'tot daar en niet verder'. Dus als de afwijking nu loopt tot eind volgend jaar, lijkt het mij een heel goede zaak om zeker in januari te zeggen dat het eind 2020 gedaan is. En dan is het inderdaad aan Infrabel om ervoor te zorgen dat het ook echt gedaan is. De kostprijs en de tijd zijn eigenlijk onbelangrijk in dezen. Want als je niet duidelijk zegt dat het de laatste keer is, zoals aan een kind dat te laat thuis komt, dan stopt het niet.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Ik was in de eerst plaats al ontzettend blij te horen dat de VMM effectief een grondige toetsing doet alvorens zo'n uitzondering toe te staan. Dat is begrijpelijk. Het ligt volledig in onze Vlaamse natuur om vooruitstrevend en innoverend te willen zijn. Als ik dan hoor dat men het elders knapper kan aanpakken dan wij doen en toch de veiligheid kan garanderen – wat toch primordiaal is voor het spoor – vind ik dat opmerkelijk. Ik ben dus erg nieuwsgierig naar de resultaten van het onderzoek van Infrabel, zeker ook wat die alternatieven betreft. Indien dat voor de commissie goed zou zijn, kijk ik er alvast naar uit om die toelichting over het vegetatiebeleid hier in de commissie te kunnen behandelen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb een korte bijkomende vraag.

Minister, u hebt een aantal afwegingskaders rond de alternatieven opgesomd. Maar heeft de NMBS die oefening ook zelf gemaakt, en ten voeten uit? Want ik heb begrepen dat zij dat eigenlijk moeten doen en dat u op basis daarvan zult beoordelen of ze al dan niet een afwijking krijgen.

Zoals collega Vandenhove zegt, doen Wallonië en Brussel het zonder glyfosaat. Ik neem aan dat, als zij het kunnen, wij het minstens even goed kunnen doen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega Danen, dank u voor uw bijkomende vraag. Ik kan zeggen dat Infrabel dat zelf ook wel bekijkt en die onderzoeken ook doet, maar ik zal sowieso wel de druk verhogen, ook op Infrabel. Nogmaals, in het verleden is er een afwijking toegestaan op het verbod om pesticiden te gebruiken, maar dat wil niet zeggen dat we dat opnieuw moeten toekennen, vooral als ik zie dat ook Duitsland heel duidelijk heeft aangekondigd het gebruik van glyfosaat tegen 2022 volledig te zullen bannen, net zoals Brussel en Wallonië. Gezien het belang van een goede kwaliteit van ons milieu zal ook ik dat zeker bekijken. Die boodschap zullen we natuurlijk ook zo snel mogelijk moeten brengen. Collega Vandenhove sprak over januari. De communicatie is natuurlijk al wel bezig, maar we zullen dat zo snel mogelijk laten weten. De beslissing van Duitsland en onze burens was immers een verstandige beslissing, denk ik.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de elektriciteitscentrale Claus C in Maasbracht – 399 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, dit is een vraagje met een belangrijke federale component, in die zin dat de federale overheid al lang tot een kernuitstap tegen 2025 heeft beslist. Een deel van de capaciteit die daardoor nodig is, zou allicht moeten worden ingevuld met STEG-centrales (stoom- en gasturbine) of andere thermische capaciteit. Om die capaciteit te garanderen in ons land werkt de Federale Regering al een tijdje aan een capaciteitsremuneratiemechanisme (CRM), dat ondersteuning moet bieden aan producenten om regelbare capaciteit op de markt te brengen. Over de noodzaak van dat CRM kan ook nog lang worden gedebatteerd, maar feit is dat het de ambitie moet zijn om bijkomende centrales hier te plaatsen en dus ook vergund te krijgen. Dan gaat het niet alleen over nieuwe centrales, maar ook bijvoorbeeld over de centrale Claus C van Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk (RWE) in het Nederlandse Maasbracht, net over de grens met België, die al sinds 2014 stilligt. Die centrale heeft een totale capaciteit van 1,3 gigawatt. Die is op dit moment niet rendabel, maar zou misschien een nuttige rol kunnen spelen in onze eigen plannen inzake bevoorradingszekerheid.

Op 18 februari 2019 maakte RWE al bekend dat de centrale met een 13 kilometer lange ondergrondse kabel exclusief zou kunnen worden aangesloten op het Belgische stroomnet. Met de uitbouw van meer intermitterende elektriciteitsbronnen en de aangekondigde kolenuitstap in Nederland zal ook Nederland aanspraak willen maken op de elektriciteit die daar zou worden geproduceerd, maar het is ook belangrijk en noodzakelijk dat de centrale wordt gelinkt aan ons eigen, Belgische net.

Daar hoort natuurlijk een heel belangrijke Vlaamse component bij, want die investeringen kunnen enkel gebeuren mits de nodige vergunningen worden uitgereikt. In het Vlaams regeerakkoord is een passage gewijd aan het Ventiluproject in West-Vlaanderen. De vergunningsprocedure voor nieuwe centrales in het licht van de federale plannen voor de kernuitstap is ook een belangrijke Vlaamse bevoegdheid. Hetzelfde geldt voor de kabel die de Claus C-centrale met het Belgisch net moet verbinden.

Minister, hebt u in verband met deze materie al overleg gehad met Elia en met uw federale en Nederlandse collega's? Wat is de uitkomst van dat overleg? Hoe ziet u het vergunningstraject voor de kabel die Maasbracht met het Belgisch net moet verbinden? Hoe dan ook zullen er in ons land en in Vlaanderen bijkomende centrales worden gebouwd. Hoe kan het vergunningsproces voor deze installaties worden ondersteund? Welke initiatieven zijn reeds genomen en welke initiatieven plant u om inzake de vergunningsverlening efficiënt te werk te gaan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Voorzitter, dit thema komt aan bod tijdens de vergaderingen van het overlegorgaan energie (ENOVER), een platform waar we deel van uitmaken en dat is opgericht toen de energiebevoegdheden in België tussen de federale staat en de gewesten werden verdeeld. We maken deel uit van dat overlegplatform. Sinds het aantreden van de Vlaamse Regering is dit dossier daar wel nog niet aan bod gekomen.

De bevoegdheid om vergunningen in eerste aanleg te verlenen in verband met het transmissienet voor elektriciteit ligt op het niveau van de Vlaamse overheid. Er is

reeds een overleg geweest tussen de initiatiefnemer en de Cel Vlaamse Investeringsprojecten (VIP) van mijn departement. De aanvrager werkt momenteel aan een aantal alternatieven die op termijn ook aan deze cel zullen worden voorgelegd. De Cel VIP staat garant voor een begeleiding op maat. Als minister ben ik ervan overtuigd dat dergelijke projecten een dergelijke begeleiding verdienen om hun slaagkansen zo groot mogelijk te maken. Indien de vraag bestaat, kan de Cel VIP de vergunningstrajecten voor deze STEG-centrales begeleiden. Alle exacte locaties zijn heden niet gekend. Waar ze exact komen te staan, zal in min of meerdere mate een impact op het vergunningsproces hebben.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. In het licht van de werking van de Cel VIP is het volgens mij belangrijk dat de Vlaamse overheid hier proactief ageert. Zowel voor het project in Maasbracht als voor eventuele andere projecten in thermische centrales moet contact met de investeerders worden gelegd. Zo kan de Vlaamse overheid tonen hoe efficiënt ze op dit vlak werkt, ook met betrekking tot de verlening van vergunningen.

Vermits het nog niet op de agenda van ENOVER is geplaatst, hoop ik dat u dit binnenkort zult doen. De vraag is wanneer u dat zult doen en wanneer er overleg volgt met de federale minister, zodat u kunt inspelen op de investeringen die zich aandienen.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Mijnheer Bothuyne, ik neem akte van uw antwoord.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Karin Brouwers aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de meting van de luchtvervuiling door vliegverkeer in de omgeving van Brussels Airport
– 478 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Voorzitter, we weten dat wegverkeer de voornaamste oorzaak van ultrafijn stof is, maar ook het vliegverkeer kan, vaak heel lokaal, een belangrijke bron zijn. Een verkennende studie in opdracht van de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) heeft aangetoond dat Brussels Airport bijdraagt tot het ultrafijn stof in de omgeving van de luchthaven.

Die studie is al een tijdje geleden uitgevoerd. Om een beter beeld te krijgen van de impact van vliegtuigemissies op de luchtkwaliteit in de directe omgeving van de luchthaven van Zaventem, zijn gedurende twee maanden, oktober en november 2015, op drie plaatsen in de omgeving van Brussels Airport, namelijk Kampenhout, Steenokkerzeel en Diegem, metingen van ultrafijn stof uitgevoerd. Gelijktijdig werd in opdracht van Leefmilieu Brussel gemeten op nog een vierde plaats, namelijk in Evere.

Uit de studie blijkt dat luchthavenactiviteiten bijdragen aan de concentraties van ultrafijn stof. Vooral de concentratie van de kleinste gemeten deeltjes, van 10 tot 20 nanometer, is verhoogd op locaties benedenwinds van de luchthaven. De bijdrage van de luchthaven aan ultrafijn stof daalt bij toenemende afstand, maar is tot op minstens 7 kilometer meetbaar. Er is een duidelijk verband tussen het aantal

vliegbewegingen, de windrichting en de concentratie van ultrafijn stof in de omgeving van de luchthaven.

Andere gemeten stoffen zijn allicht weinig beïnvloed door de luchthaven. De concentratie van fijn stof, de PM10-stofdeeltjes (particulate matter) of stofdeeltjes kleiner dan 10 micrometer, is niet verhoogd nabij Brussels Airport. Het wegverkeer, en niet de luchthaven, is de voornaamste bron van zwarte koolstof en stikstof-oxiden op de vier meetplaatsen.

Op basis van de beperkte meetgegevens uit deze studie maakte de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) in opdracht van de VMM een modelleringstudie die aantoont dat het luchtverkeer significant zou bijdragen tot concentraties ultrafijn stof op en rondom de luchthaven. Vooral de emissies van het taxiën, in het bijzonder voor het vertrek, en op de startbaan zouden in belangrijke mate bijdragen tot de hoge concentraties.

Door meer, gericht en beter te meten zal de impact van het luchtverkeer beter in kaart kunnen worden gebracht en kunnen goede en efficiënte beleidsbeslissingen worden genomen.

Volgende zomer, tussen 13 juli en 23 augustus 2020, plant Brussels Airport Company werken aan baan 25R/07L. Hierdoor zal men verplicht zijn om de dwarsbaan 19 veel intensiever te gebruiken. Dat zal als gevolg hebben dat het luchtverkeer vooral in Sterrebeek, Tervuren, Kraainem en Wezembeek-Oppem zal toenemen. Dat biedt de mogelijkheid om via een gericht meetinitiatief meer concrete gegevens te verzamelen over de impact van het luchtverkeer in de omgeving van de luchthaven van Zaventem.

Zo zou een gerichte meting voor de periode 15 juni tot 15 september van fijn stof, ultrafijn stof en zwarte koolstof in de gemeenten die meer zullen worden overvlogen door het veelvuldiger gebruik van dwarsbaan 19 een duidelijker beeld kunnen geven van de bron van de vervuiling. Door de meting te doen in een periode voor, tijdens en na de werken is het namelijk mogelijk om een beter onderscheid te maken tussen de luchtvervuiling van de luchthaven zelf en andere vervuilers zoals het verkeer.

Minister, bent u bereid om een dergelijke gerichte meting van de luchtvervuiling in de aangehaalde periode en het aangehaalde gebied op te zetten? Indien neen, waarom niet?

Kan daarbij worden gefocust op de ultrafijnstofproblematiek op de tarmac zelf, die vaak nog vele malen hoger is dan in de omliggende gebieden en waar de vakbonden op de luchthaven zich in september nog zorgen over maakten?

Brussels Airport Company heeft zelf ook al gedurende twee periodes in 2018 en begin 2019 permanent metingen uitgevoerd op en rond de luchthaven. Het resultaat van die metingen zullen worden gelinkt aan de vliegbewegingen om zo ultrafijn stof en andere parameters een elkaar te linken. Is dat al gebeurd? Zo ja, wat zijn de resultaten daarvan? Zo neen, wanneer wordt dat eventueel gepland?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: De VMM bekijkt momenteel de verschillende mogelijkheden en bijhorende kostprijs om een vaste meting rond de luchthaven te realiseren, wat geen evidentie is. Het gaat immers om dure metingen. Eén meetstation kost 100.000 euro in aankoop en jaarlijks 10.000 euro in onderhoud. Ik hoop dat ik daar later op kan terugkomen.

Het meten van ultrafijn stof op de tarmac is federale materie, helaas heb ik daar niets over te zeggen. Het is een beetje Kafka, maar het is zo.

Brussels International Airport Company (BIAC) heeft zelf ook al gedurende twee perioden permanent metingen uitgevoerd. Het resultaat van die metingen zal gelinkt worden aan de vliegbewegingen om zo ultrafijn stof en andere parameters aan elkaar te linken.

VITO voert deze metingen uit in opdracht van BIAC, niet in opdracht van de Vlaamse overheid. De VMM is niet op de hoogte van de resultaten noch betrokken bij de metingen uitgevoerd door VITO in opdracht van BIAC.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Ik ben blij dat de VMM het wil bekijken. U sprak van vaste meetpunten, maar de vraag is eerder om tijdelijke meetpunten te hebben waar bepaalde banen in bepaalde perioden meer worden gebruikt, om te zien waar de verschillen zitten. Dan kan men meten voor, tijdens en na de werken en dat aan vliegbewegingen koppelen.

Maar goed, ik heb begrepen dat het duur is. Dan moeten we goed bekijken waar we precies moeten meten. We kunnen dat het best aan specialisten overlaten. Ik merk wel bereidheid om hier toch aan te werken. De overheid moet voldoende meten.

U zegt 'dat weten we niet want dat is BIAC. Het andere is federaal, op de tarmac mogen wij niet komen.' Dat wil allemaal zeggen dat Vlaanderen zeker moet inzetten waar het mogelijk is, zodat we tenminste zelf toch ook gegevens hebben. Op de tarmac is dat moeilijk, maar daarbuiten is het belangrijk dat we zelf metingen doen om voldoende op de hoogte te zijn, onder meer van het al dan niet stijgen van de hoeveelheid ultrafijn stof. Het blijkt toch uit Nederlands onderzoek rond Schiphol, en uit Deens onderzoek – al is dat al wat ouder, het dateert al van 2012 – rond Kopenhagen en Aalborg dat er alarmerend hoge waarden van ultrafijn stof op en rond de luchthavens gemeten zijn.

Vlaanderen moet verder meten. Er zijn al metingen gebeurd, ze zijn nog niet echt gelinkt aan vliegbewegingen, maar we moeten dat toch nog beter in kaart brengen. U weet ook dat we in het regeerakkoord een paar passages hebben opgenomen rond mogelijke vliegwetten. Een vliegwet is dan weer federaal. Maar hoe Vlaanderen daartegenover staat, en welke routes op termijn eventueel worden vastgelegd: dat zal allemaal niet onbelangrijk zijn wat fijn stof voor de omgeving betreft. De burgers hebben het recht om de gevolgen te kennen van vele vliegbewegingen boven hun hoofd. Ik hoop dat u erin slaagt om voor de zomer een aantal meetpunten in die buurt te installeren, al is het tijdelijk, om goed te kunnen kijken wat de verschillen zijn naargelang het baangebruik.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Ik wil me kort aansluiten bij de laatste opmerking van collega Brouwers. Wat je ook denkt over vliegen, zelfs een vol vliegtuig heeft een zekere uitstoot. Dat is onvermijdelijk, maar daarom hoeft men nog niet per se alle vluchten te verbieden, al zou men natuurlijk ook de trein kunnen nemen. Maar in alle ernst, minister, denk ik dat het toch wel nuttig is – om niet te zeggen noodzakelijk – dat we meer weten dan we vandaag weten en dat we aan de burgers meer kunnen meedelen dan we vandaag kunnen meedelen. Het is toch vrij absurd dat we in een land waarin al jaren discussie bestaat over die luchthaven, waarin we milieu-informatie hebben, waarin we alle technologie hebben om te meten en waarin we ook kennis hebben van alle mogelijke gezondheidseffecten van fijn stof en ultrafijn stof en andere vervuiling, niet in staat zijn om de directe impact in een zeer dichtbevolkte regio, een van de dichtstbevolkte regio's rond Brussel klaar en duidelijk in kaart te brengen en uit te leggen aan de mensen die daar wonen en aan de besluitmakers die moeten beslissen over hoe en waar en hoeveel er daar gevlogen wordt en die de voor- en nadelen daarvan moeten afwegen.

Ik wil me dan ook heel erg graag aansluiten bij de vraag om ten eerste alle informatie die er vandaag is, veel beter te verzamelen en veel beter te publiceren, en die ten tweede ook nog te verfijnen daar waar er nog hiaten en gaten zijn, en inderdaad die gelegenheid te gebruiken om dat te doen. Het is toch absurd dat een rijke, hoogtechnologische regio als Vlaanderen dat niet als informatie kan aanbieden aan zijn burgers en beleidsmakers?

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Het is uiteraard belangrijk dat we die luchtvervuiling of die fijnstofuitstoot gaan meten, om zoveel mogelijk metingen en juiste gegevens te hebben. Meten is weten. Maar het is niet voldoende om te meten, het is ook belangrijk om te weten wat de gezondheidseffecten zijn van dat fijn stof. Weten waar het fijn stof is en waar de hoge concentraties zitten, is één zaak. Maar wat is het gevaar daarvan? Dat mogen we ook niet vergeten in heel dit debat.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, u weet dat ultrafijn stof een pollutant is die recent in de aandacht is gekomen. We spreken over 'ultra fine particles', fijnstofdeeltjes die kleiner zijn dan 0,1 micrometer. De Wereldgezondheidsorganisatie formuleerde over die componenten geen advieswaarden. We hebben dus geen internationale gezondheidsnormen om de pollutant op te volgen. Ik heb niet stil gezeten en heb mijn verantwoordelijkheid opgenomen. Ik heb in het Vlaamse luchtbeleidsplan, dat wij een maand geleden met de regering hebben goedgekeurd, heel duidelijk opgenomen dat ik de komende jaren echt wil inzetten op de kennisontwikkeling over deze pollutant, die ook op de luchthaven aanwezig is. Het is dus niet zo dat ik niets doe. Er was heel veel kritiek op dat Vlaamse luchtbeleidsplan. De Wereldgezondheidsorganisatie heeft geen adviezen geformuleerd, maar ik ben daar wel verder in gegaan en heb in dat plan ingezet op kennisontwikkeling. Dat gaan we de komende jaren doen.

VITO heeft daaromtrent in het verleden ook twee studies uitgevoerd. Die zijn publiek beschikbaar en kunnen dus geraadpleegd worden. De VMM bekijkt op dit moment verschillende mogelijkheden. Daar is een kostprijs aan, dat weten we. Maar we moeten de meting zo goed mogelijk doen. We gaan daar ook wel de experts in volgen, want de meting die we doen, moeten ook leiden tot extra informatie met betrekking tot gezondheidsrisico's, zodat we ermee aan de slag kunnen gaan. Op dit moment worden de verschillende mogelijkheden bekeken. We komen daar hopelijk later op terug.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Minister, bedankt voor het antwoord en de bereidheid om hiermee voort te gaan. Ik maak mij ook de bedenking – niet om de zaken moeilijker te maken – dat als men dan toch op bepaalde plaatsen de luchtvervuiling gaat meten, dat ook meteen gecombineerd kan worden met de geluidsmetingen, want dat is natuurlijk een andere bron van hinder voor omwonenden. Dat zou misschien meteen meegenomen kunnen worden, maar dit is nog maar een suggestie.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Freya Perdaens aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de dalende prijs van oud papier – 507 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Op 26 november luidde go4circle, de beroepsvereniging van bedrijven in de recyclagesector, de alarmbel. De prijzen voor oud papier dalen al een hele tijd, maar nu was er zelfs het risico dat ze negatief dreigden te worden. De reden daarvoor is dat China zijn grenzen sluit voor oud papier. Daar merken we hier dus ook de effecten van. De reden daarvoor zou zijn dat Amerika minderwaardig papier en karton dumpst in Azië. Europa en zeker Vlaanderen zijn hiervan de dupe, want wij hebben een traditie van degelijke sortering en goed recyclagemateriaal.

Mijn vragen aan u, minister, zijn wel heel belangrijk, vind ik persoonlijk. Was u zich bewust van de problematiek? Sluit u zich aan bij de oplossing die COBEREC, de sectororganisatie van bedrijven die oud papier verwerken, voorstelt, dat er nieuwe capaciteit zou bijkomen? Ziet u een evolutie in die richting?

Hoe ziet u de rol van de intercommunales en de privésector in deze problematiek?

Bestaan er bewustmakingscampagnes of dergelijke die de buitenlandse markt moeten overtuigen van de kwaliteit van ons gerecycleerd papier? Zijn er plannen in die richting, om ervoor te zorgen dat ons gerecycleerd papier van hoogstaande kwaliteit in het buitenland toch meer afzet vindt?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik ben inderdaad op de hoogte van de recente uitdagingen waarmee de oudpapierverwerking kampt. Daarom vind ik het voorstel van COBEREC ook wel zinvol. Het Vlaams regeerakkoord bevestigt de ambities van Vlaanderen om volop in te zetten op die circulaire economie en die ook verder uit te bouwen. In die zin worden de papierindustrie en de recyclage het model binnen de circulaire economie.

Het creëren van nieuwe recyclagecapaciteit binnen Vlaanderen of Europa voor papier is zeker een belangrijk deel van de oplossing. De rol van de overheid bestaat er vooral in om de kwaliteit van het ingezamelde oud papier zo hoog mogelijk te houden. Daarnaast kan de overheid de vraag naar producten op basis van gerecycleerd papier stimuleren. We hebben trouwens in ons regeerakkoord opgenomen dat we bij openbare aanbestedingen circulaire voorrangsregels instellen om de kringlooeconomie ook maximaal kansen te geven.

De lokale besturen moeten in de eerste plaats inzetten op preventie van papier- en kartonafval. Een toename van het gebruik van de antireclamesticker door de burgers is daarbij een belangrijke maatregel. Burgers kunnen zich ook registreren op de Robinsonlijst om geen geadresseerde reclame meer te ontvangen. De lokale besturen moeten daarnaast het aanbod van hoogkwalitatief oud papier bij particulieren blijven garanderen. Duidelijke sorteerregels en een optimaal inzamelsysteem zorgen ervoor dat er zoveel mogelijk hoogkwalitatief oud papier wordt ingezameld. De lokale besturen en intercommunales worden daarin onder meer ondersteund vanuit Fost Plus. Fost Plus compenseert gedeeltelijk ook de hogere inzamelkosten van de lokale besturen en intercommunales.

De intercommunales moeten niet investeren in recyclagecapaciteit. Dit is duidelijk een taak van de private sector.

Ik moet helaas zeggen dat er momenteel geen concrete communicatiecampagnes bestaan die de kwaliteit van ons gerecycleerd papier en karton promoten in het buitenland. Ik ga dan ook aan de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) vragen om in overleg te treden met het Paper Chain Forum en COBEREC om te bespreken hoe we de goede kwaliteit van het Vlaamse oud papier voor buitenlandse afnemers nog beter kunnen promoten.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Heel erg bedankt. Er wordt inderdaad al heel wat gedaan. Ik ben blij te horen dat er effectief heil wordt gezien in de extra capaciteit die COBEREC als de oplossing ziet. Het voorkomen van papier- en kartonafval is, zoals u aangaf, de eerste stap in een betere circulaire economie. Zijn er nieuwe concrete plannen om daar iets aan te doen? Ik denk aan de antireclamestickers. Wordt daarrond intern in Vlaanderen een bewustmaking gecreëerd?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: We zullen sowieso nog bijkomend inzetten op sensibilisering. Ook bij de intercommunales, voor wat bijvoorbeeld die sticker betreft. Ik denk dat dat wel helpt. Wij zullen daar bijkomende initiatieven nemen.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens, bent u tevreden?

Freya Perdaens (N-VA): Ja, ik ben zeer tevreden. Ik ben ontzettend blij dat er zo wordt ingezet op ons recyclagemateriaal. Dank u wel.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over 'De Grote Grondvraag' van de OVAM om verontreinigde gronden op te sporen en te saneren – 401 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) lanceerde enkele weken geleden De Grote Grondvraag. Dat gebeurde vanuit een goede intentie, maar ik heb er toch enkele vragen bij. Het is goed dat gronden die niet gezond of verontreinigd zijn, in kaart worden gebracht, en dat daar ook een zekere sensibilisering rond gebeurt. Er wordt nu een kaart online gezet met de aanduiding op perceelsniveau van risicogronden.

De OVAM stelt zelf uitdrukkelijk dat dit niet noodzakelijk betekent dat er ook sprake is van een effectieve bodemverontreiniging. Enkel een oriënterend bodemonderzoek kan daar uitsluitsel over geven. Tegelijk maant de OVAM aan tot hoogdringendheid want wachten met een bodemonderzoek kan een verontreinigingssituatie nog verergeren. Het is goed dat de OVAM dat in kaart brengt en sensibiliseert om verontreinigde grond snel aan te pakken en daar ook transparant over te communiceren.

Het portaal doet zelf geen juridische uitspraken. Nu is het zo dat individuele particuliere percelen een kleurtje krijgen, van groen over geel en oranje tot rood, naar gelang de situatie van de grond. Groen betekent geen aanwijzingen, geel betekent dat er informatie gekend is over de bodem en de kwaliteit van de grond – je kunt daarover meer informatie vragen bij de OVAM –, oranje betekent risicogrond en rood

betekent risicoground waarvoor een oriënterend bodemonderzoek moet worden aangevraagd om er verder uitsluitsel over te krijgen.

Gronden krijgen dus een bepaald kleurtje, ook al is er geen 100 procent zekerheid dat een eventuele aangeduide risicoground verontreinigd is, en dat roept toch een aantal vragen op. Minister, vanwaar komt de noodzaak om niet bewezen verontreinigingen tot op perceelsniveau te publiceren? Wat met de privacy van privé-eigenaars? Wat is de meerwaarde ten opzichte van de vandaag reeds verplichte aanwezigheid van een bodemattest bij de verkoop van een eigendom? Kunt u meer details geven over de kosten voor een eventueel onderzoek en een sanering?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Vanwaar komt de noodzaak om niet-bewezen verontreinigingen tot op perceelsniveau publiek te maken? Het kaartbeeld van De Grote Grondvraag is onderdeel van een communicatietool waarmee men eenvoudig kan nagaan of er informatie van de bodemkwaliteit beschikbaar is en waar men terecht kan voor meer details. Er is gekozen voor een kaartbeeld omdat dat voor de meeste mensen gemakkelijk herkenbaar is. En dan is het natuurlijk nodig om dat tot op perceelsniveau te doen.

Huidige eigenaars weten vaak niet dat er op hun terrein vroeger vervuilende activiteiten hebben plaatsgevonden en zijn zich niet bewust van de plicht om een onderzoek uit te voeren. Ze stellen dat dan vast als de OVAM hen aanschrijft, of als ze een bodemattest aanvragen in het kader van een overdracht. Dat kan dan tot uitstel leiden. Vandaar deze sensibiliseringscampagne waarin de OVAM en de gemeenten iedereen oproepen tijdig te controleren welke informatie beschikbaar is. Vaak zal een eigenaar zelf de beste informatie hebben om uit te sluiten of de grond echt een risicoground is of niet.

Wat uw vraag rond privacy betreft, die ik volledig begrijp, kan ik meedelen dat het kaartbeeld niet vermeldt wie de eigenaar is van het perceel. Dat is uiteraard conform de regelgeving. Via dit instrument wordt geen informatie ontsloten, maar wordt er enkel aangegeven of er informatie over de bodemkwaliteit beschikbaar is, en waar men meer gedetailleerde informatie kan vinden.

In verband met uw derde vraag kan ik u meedelen dat we met De Grote Grondvraag het bewustzijn over het historisch passief van verontreinigde gronden, en het maatschappelijk belang van een gezonde bodem willen vergroten. En we willen ook de concrete onderzoeksmomenten duiden.

Zoals we eerder al hebben gezegd, bestaat de meerwaarde erin dat eigenaars van dergelijke gronden al in een vroege fase kunnen kijken of ze een risicoground hebben of niet, zodat ze gepaste maatregelen kunnen nemen of inplannen. Ik kan mij voorstellen dat u zelf ook al bent gaan kijken, net zoals ik. De opluchting is dan ook groot als je vaststelt dat het in orde is.

U vraagt ook naar meer duidelijkheid rond de kosten van een eventueel onderzoek en een sanering. Wanneer kan de eigenaar precies een beroep doen op een tegemoetkoming en wanneer niet? Het is heel moeilijk om te zeggen hoeveel het gaat kosten, omdat de prijs van een oriënterend bodemonderzoek afhangt van heel veel factoren, zoals de grootte van het terrein, het type bodem, en het soort risicoactiviteiten.

De prijs van de verdere maatregelen hangt af van de effectieve bodemproblematiek. Bij de keuze van de saneringstechniek wordt een kosten-batenanalyse uitgevoerd. Particuliere eigenaars van historische risicogronden kunnen een vrijstelling van de onderzoekplicht verkrijgen indien ze aan de volgende voorwaarden voldoen: de risico-inrichtingen hebben plaatsgevonden met aanvang voor 29

oktober 1995, de eigenaar heeft de risico-inrichtingen niet zelf geëxploiteerd, de risico-inrichtingen werden geëxploiteerd voor men eigenaar werd van de gronden, en de gronden zijn na verwerving alleen aangewend voor particulier gebruik. Als het eigendomsrecht op de risicoground verworven is door vererving, moet de erf-later ook aan de bovenstaande voorwaarden voldoen.

Vrijstelling van de saneringsplicht kan men verkrijgen als eigenaar, indien voldaan is aan de volgende voorwaarden: de eigenaar heeft de bodemverontreiniging niet zelf veroorzaakt, de bodemverontreiniging is tot stand gekomen voor het tijdstip van verwerving, en de eigenaar was bij verwerving niet op de hoogte en behoorde niet op de hoogte te zijn van de bodemverontreiniging.

Indien de eigenaar wel op de hoogte was of behoorde te zijn van de historische bodemverontreiniging, kan men alsnog een vrijstelling verkrijgen als de grond verworven werd voor 1 januari 1993. De eigenaar is toch nog verplicht een beschrijvend bodemonderzoek of een bodemsanering uit te voeren als de OVAM aantoonst dat een rechtsvoorganger de bodemverontreiniging heeft veroorzaakt, of dat de bodemverontreiniging is tot stand gekomen tijdens de periode dat de rechtsvoorganger de grond in eigendom had.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord, waarbij u toch wat duiding geeft bij De Grote Grondvraag-actie zelf. Die werd intussen meer dan een jaar geleden gelanceerd. Hoe evalueert de OVAM dit project? Het is misschien goed om te kijken of men al weet welk effect dit heeft; het werd ten slotte gelanceerd met de nodige persaandacht. We zijn nu vier à vijf weken verder, en er zijn al een aantal reacties binnengekomen. Het zou goed zijn we daarover worden geïnformeerd.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Met betrekking tot de campagne had ik op 5 november 2019 een schriftelijke vraag ingediend, waarbij ik voornamelijk naar cijfers vraag. In afwachting van dat antwoord geef ik mee dat een van mijn deelvragen perfect aansluit bij deze vraag om uitleg. Het gaat dan om de raamopdrachten waarmee de OVAM de historische bodemverontreiniging wil wegwerken. Voor Limburg en Vlaams-Brabant waren die al uitgeschreven.

Is er intussen zicht op wanneer dit voor de andere provincies het geval zal zijn?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Op zich is het een heel interessant initiatief, met een aantal haken en ogen die we moeten proberen op te lossen.

Ik begrijp dat er een formulering hoort bij de codes die worden aangegeven. Maar ik kan me voorstellen dat niet iedereen die formulering heel goed begrijpt. Want wat betekent vrijstelling van onderzoeksplicht? Betekent dat dat zij het niet moeten doen, dat de OVAM het in hun plaats doet of iemand anders? U hoeft die vraag niet nu meteen te beantwoorden, maar het lijkt mij wel goed om de communicatie zo helder mogelijk te houden.

Verder luidt een bijkomende vraag: hoeveel gemeenten hebben die informatie ontsloten? Ik heb namelijk begrepen dat een aantal gemeenten het wél hebben gedaan en een aantal andere niet. Is er zicht op wanneer heel Vlaanderen ontsloten zal zijn?

Ten slotte, de heer Van den Heuvel merkt op dat je de mensen soms misschien onterecht heel bezorgd maakt. Dat klopt. Maar aan de andere kant geef je de

mensen soms misschien een vals gevoel van veiligheid. Het is niet automatisch zo dat, als een grond groen is ingekleurd, die proper is. Het zou kunnen dat er toch ooit dingen zijn gebeurd die niet oké zijn, maar waar men niets van weet. Hoe gaan we daarmee om?

Carina Van Cauter (Open Vld): Ik sluit daarbij aan met een aanvullende vraag. Indien een grond als groen is aangeduid, is er dan geen bodemattest meer nodig?

Minister Zuhal Demir: Een bodemattest is altijd nodig in geval van overdracht. Dat zullen we ook zo houden.

De sensibiliseringscampagne wordt in de commissie blijkbaar gepercipieerd als iets slechts, maar ik vind dat wél een heel goede campagne. Dat zien we ook aan de vele positieve reacties van eigenaars die die bekijken en onmiddellijk contact opnemen met de OVAM. Ik neem aan dat dat aantal de komende maanden alleen maar zal toenemen. Het is belangrijk dat we het bewustzijn bij eigenaars daarover aanzwengelen en dat ze zich kunnen informeren over wat ze al dan niet moeten doen.

Mevrouw Perdaens, wat uw schriftelijke vraag betreft, moet ik de cijfers voor andere provincies aanvragen.

Mijnheer Danen, in geval van een vrijstelling is het de OVAM zelf die de verrichtingen uitvoert.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Meyrem Almaci aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de vervuiling met plastic korrels – 395 (2019-2020)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghé aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de maatregelen die de Vlaamse overheid neemt om plastic pellets op te ruimen – 427 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Carina Van Cauter

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Mevrouw de voorzitter, mevrouw de minister, ik dank u voor uw flexibiliteit. Ik ben trouwens blij dat ik twee keer 'mevrouw' mag zeggen.

Bruno Tobback (sp.a): Kan er in het verslag worden opgenomen dat dat een seksistische opmerking is, mevrouw de voorzitter?

Meyrem Almaci (Groen): Voor ik vergelijkende cultuurwetenschappen studeerde, heb ik sociaal-cultureel werk gestudeerd. Nadien heb ik statistiek gestudeerd. Ik kan u dus zeggen dat mijn opmerking gaat over 'bonding' en 'bridging', mijnheer Tobback. Maar ik zal het als een kwinkslag optekenen.

Bruno Tobback (sp.a): Het klonk mij veel meer als 'bonding' dan 'bridging' in de oren. En 'bonding' dan eerder op een exclusieve manier. *(Gelach)*

Meyrem Almaci (Groen): U hebt echt een hobby nodig. *(Gelach)*

Bruno Tobback (sp.a): Ik had graag gehad dat u probeerde een brug te slaan naar de mannelijke collega's. Maar u hebt dat expliciet niet gedaan, en dat betreurt ik toch wel. *(Gelach)*

Meyrem Almaci (Groen): Ik zal wat beter zorg voor u dragen en voor alle mannelijke collega's die daar nood aan hebben. Ik heb het genoteerd.

Bruno Tobback (sp.a): Wij hebben een knuffel nodig. *(Gelach)*

Meyrem Almaci (Groen): Het is een en dezelfde strijd. Ik draag zorg voor iedereen, diep in mijn hart.

Daarom ook de volgende vraag, zelfs. Die gaat specifiek over zorg voor onze omgeving; ze gaat over de vervuiling via 'nurdles', plastic keutels, plastic korrels, hoe het ook wordt genoemd. Minister, u weet dat op 3 november een groep actievoerders, een groep bezorgde burgers eigenlijk, in Vlaanderen en Nederland op pad is gegaan om de vervuiling door plastic korrels of pellets of nurdles aan de oevers van de Schelde op te meten. Dat zijn bolletjes van gemiddeld 20 milligram die weglekken op sites van plasticbedrijven tijdens de productie, tijdens de overslag, de transporten. Vaak worden die ook gewoon los of in zakken vervoerd. Ze vonden aan Vlaamse kant, van het Noordkasteel tot aan de Nederlandse grens 22.000 nurdles op 50 vakken van 25 op 25 centimeter. Die zijn dus klein, kleiner dan de lengte van mijn blad. Als je dat extrapoleert, dan zijn dat miljarden plastic bolletjes langs de Scheldeoever.

Dat is een wereldwijd probleem, dat is niet alleen maar een probleem hier bij ons. Er komen door lekkages uit de plasticindustrie ongelooflijk veel plastic bolletjes vrij, namelijk 1150 miljard korrels, wat eigenlijk een waanzinnig cijfer is. We weten dat die een probleem vormen voor het milieu, door hun samenstelling, en voor onze eigen gezondheid. Er is al veel sprake van de aanwezigheid van microplastics in onze lichamen. We weten ook dat die veelvuldig terugkomen in de lichamen van zeezoogdieren en zelfs van mosselen enzovoort.

In de Antwerpse haven zijn er tien plasticproducenten die pellets produceren, vijf transportbedrijven en acht verwerkende bedrijven waar pellets kunnen vrijkomen. In 2017 heeft het Antwerpse Havenbedrijf, dat ook de problematiek kent, zelf 4 ton plastic korrels opgeruimd, en in 2018 2,5 ton, maar gezien de eerdere cijfers die ik u gaf, is het duidelijk dat dat eigenlijk maar een klein stukje is van de totale vervuiling, van de grootte van de problematiek. Twee jaar geleden heeft het Antwerpse havenbestuur met diverse bedrijven in de plasticketen een charter afgesproken om te streven naar een nulverlies van die pellets, maar uit de actie blijkt zeer duidelijk dat we daar nog bijzonder ver van zitten. De vraag is nu, ook naar aanleiding van wat er in andere landen aan de gang is, of zelfregulering zal volstaan om die hardnekkige vorm van vervuiling te stoppen. Het is al dertig jaar dat de problematiek bekend is, en er zijn campagnes geweest, zoals Clean Sweep, maar uit alles blijkt dat de vervuiling veeleer toe- dan afneemt. Dat zal ook het geval zijn als er nieuwe plasticproductiecapaciteit zou komen in de Antwerpse haven. U weet dat ik verwijs naar Project One van INEOS. Dat zou miljarden pellets extra produceren. Ik wil er toch ook op wijzen dat het op dit moment in Groot-Brittannië specifiek daarover onder vuur ligt. Fracking enzovoort is een ander aspect van de keten waarvoor het onder vuur ligt. De verdediging van dit bedrijf was dat dit uit de diepe oceaan kwam en is aangespoeld op de stranden in het Verenigd Koninkrijk, maar de wetenschappers en experts zeggen allemaal dat dat niet correct is, dat het daadwerkelijk uit de productie zelf komt, dat dat geen plausibele verklaring is voor de hoeveelheden die ze vinden op de stranden en oevers. Meer nog en des te verontrustender, wat aanspoelt is nog maar een illustratie van wat er werkelijk op die diepe zeebodem blijft liggen en dus ook niet meer aanspoelt, wat dan desastreuze gevolgen heeft voor het mariene milieu, wat ook een bezorgdheid zou moeten zijn van de minister van Omgeving.

In de Rotterdamse haven heeft men ook vastgesteld dat grote hoeveelheden plastic korrels de haven hebben vervuild. De stichting Recycled Island vist dat ook

al jaren op, om er drijvende platforms voor parkjes van te maken, om iets positiefs te maken van iets negatiefs. Zij schatten echter dat er nog miljoenen van dergelijke pellets op havenbekkens liggen. Men heeft een patrouilleboot uitgestuurd om dat nader te onderzoeken, en die kon alleen maar de feiten bevestigen. Idem voor havens zoals van die van Hamburg, die zeer vergelijkbaar is met de Antwerpse. Ook daar zijn er cleansweepacties en wordt de roep om acties ten gronde steeds groter.

Ondanks alle 'port clean-up'-acties die momenteel in de EU aan de gang zijn, stellen wetenschappers en beleidmakers vast dat geen oplossing ten gronde is, zeker niet als er steeds meer dergelijke pellets worden geproduceerd. Het merendeel is bedoeld voor wegwerptoeepassingen en de EU heeft recent beslist dat dit moet uitdoven.

De enige reactie met betrekking tot pellets die de Openbare Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) momenteel in het uitvoeringsplan voor kunststoffen heeft opgenomen, is een oproep aan bedrijven om mee te doen aan Operation Clean Sweep. De vraag is of we hiermee niet hopeloos achterophinken. Dit is in het licht van de problematiek veel te weinig.

Ik stel deze vraag om uitleg vanuit een positieve insteek. Ik stel vast dat burgers zelf aan de slag zijn gegaan en dat wetenschappers dit onderzoeken. We merken al dertig jaar dat een dergelijke zelfregulering helaas niet de juiste zoden, in dit geval zoden die niet door plastic zijn vervuild, aan de dijk zet.

Minister, zult u, naast de 'citizen science', ook uw eigen dienst de opdracht geven deze vormen van vervuiling in heel Vlaanderen in kaart te brengen? Het gaat immers niet enkel om de oevers van de Schelde. Het gaat ook om de Noordzeekust en het Albertkanaal, waar veel overslag gebeurt. Zult u die vervuiling ook in kaart brengen in de regio rond Bornem, waar de Schelde ook langs stroomt? Zo kunnen we, zoals met de luchtvervuilingsacties die door 'citizen science' in gang zijn gezet, zien hoe het in heel Vlaanderen met deze problematiek zit. Meten is weten. Bent u hiertoe bereid?

Wat zult u doen om verder te gaan dan de zelfregulering waarvan we momenteel zien dat ze onvoldoende werkt? Bent u bereid om op termijn naar een nultolerantie te gaan of om nieuwe regelgeving te maken die het halen van de beoogde milieudoelstellingen realistisch maakt? Eens die pellets er liggen, weten we dat ze er blijven liggen, tenzij iemand ze opkuist. Dat wordt niet afgebroken. Het probleem wordt enkel groter indien er nieuwe pellets bij komen en de aantallen enkel stijgen.

Bent u bereid verder wetenschappelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de effecten van die vervuiling op het milieu en op onze gezondheid? U weet welke paniecreacties van de bevolking kunnen ontstaan als de mensen artikels over plastic in onze eigen lichamen lezen. Het is beter te voorkomen dan te genezen.

Zult u, samen met minister Crevits, werk maken van een Vlaams strategisch industrieel transitiekader? Vorige week hebben we de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie besproken. Daar staat een Vlaams industrieforum in vermeld. De vraag is of u dit punt wilt agenderen. Dat is een heel concrete vraag. Zult u dit, samen met de minister van Werk en Economie, op de agenda dat Vlaams industrieforum plaatsen, zodat we verder kunnen gaan dan zelfregulering en een echt actieplan kunnen ontwikkelen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Voorzitter, dit thema ligt me bijzonder na aan het hart. Tijdens de vorige legislatuur hebben we hier bijzonder hard op ingezet. Ik zal hier tijdens mijn vraagstelling op terugkomen.

Het is verontrustend dat vrijwilligers die in het mondingsgebied, in de nabijheid van de grote plasticfabrikanten in het Antwerps havengebied, naar plastic pellets speurden grote concentraties van die pellets hebben aangetroffen. Zoals al is uitgelegd, gaat het om korrels die als grondstof voor allerlei plastictoepassingen dienen. Ze zijn 5 millimeter groot en ze worden ook keutels genoemd. De vrijwilligers hebben vijftig stalen onderzocht, verzameld op locaties in het Zwin, langs Vlissingen en Zeeland tot aan de Antwerpse haven. Dit is telkens op de vloedlijn gebeurd. Ik wil nog eens herhalen hoe verontrustend dit alles is. Het gaat om locaties van 25 vierkante centimeter groot en 15 centimeter diep. In die vijftig stalen zijn bij benadering 22.000 pellets geteld. Er zijn tot 200 pellets manueel geteld en daarboven gaat het om een schatting. Indien we daar de volledige oppervlakte van het estuarium van de Schelde doorrekenen, gaat het om tientallen miljarden keutels. Experts hebben na onderzoek aangegeven dat het honderden jaren kan duren voor dat plastic in ons leefmilieu volledig is afgebroken. Ondertussen richt dat plasticafval schade aan die eigenlijk niet meer te herstellen is, zeker indien de pellets in onze waterlopen en uiteindelijk in de Noordzee terechtkomen. Langs onze waterlopen of met het afvalwater komen die microplastics in de zee en op die manier in onze voedselketen terecht. Daar zijn al verschillende studies naar uitgevoerd. Wie veel informatie wil terugvinden, kan contact opnemen met professor Janssen, die hier al heel wat onderzoek naar heeft gedaan.

Minister, eind 2016 was u uiteraard nog geen minister van Leefmilieu, maar toen hebben we in het Vlaams Parlement een voorstel van resolutie ingediend met betrekking tot de bescherming van de Noordzee tegen de verontreiniging door marien zwerfvuil. Mijn fractie heeft dat voorstel van resolutie samen met CD&V, Open Vld en Groen ingediend. Het voorstel is door die democratische partijen ook goedgekeurd. Daarin stonden een aantal maatregelen om deze problematiek aan te pakken. Het gaat om twaalf heel concrete voorstellen die wij toen hebben gedaan na overleg met de specialisten ter zake.

Minister, heeft de overheid al onderzoek gevoerd naar deze problematiek? Wat is er gebeurd met de resultaten daarvan? Welke maatregelen kunt en zult u nemen om de problematiek van plastic pellets te vermijden en aan te pakken? Welke voorstellen die werden opgenomen en goedgekeurd in de resolutie, zijn al uitgewerkt of zullen worden uitgevoerd om de problematiek van microplastics in het algemeen aan te pakken?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Uiteraard steun ik de burgeracties. De OVAM en Mooimakers ondersteunen het monitoringonderzoek naar zwerfvuil langs de Maas in het kader van het project Schone Rivieren. Dit is een voorbeeld van 'citizen science', waarbij burgers opgeleid worden om zwerfvuil te monitoren.

De plastic korrels waarvan sprake, zijn specifiek bedrijfsafval en vallen als dusdanig niet binnen de zwerfvuilaanpak. We moeten er hoe dan ook voor zorgen dat de pellets niet terechtkomen in het milieu. Voorkomen is beter dan genezen. De bedrijven die plastic korrels produceren, opslaan, transporteren of verwerken, werden aangespoord om in te tekenen op 'Operation Clean Sweep', een campagne van de Europese kunststoffenindustrie. Die bedrijven engageren zich om maatregelen te nemen om verlies van kunststofpellets op hun terreinen of bij transporten te vermijden. Die engagementen worden ook daadwerkelijk aangegaan en opgevolgd.

Een maand geleden heb ik naar aanleiding van deze problematiek aan het Havenbedrijf en aan de chemie-industrie bijkomende engagementen gevraagd. Ik verwacht van hen dat zij een sector- en havenbrede aanpak organiseren. Via de monitoringacties krijgt men een beter beeld van de plaatsen waar vervuiling

optreedt en kan deze ook worden aangepakt. Er is ook een meldpunt via een website. Bedoeling is dit nog laagdrempeliger te maken via een app

Vorige maand nog hebben de betrokken bedrijven en organisaties het actieplan aangescherpt om de monitoringinspanningen en de opruimacties op te drijven. Het engagement is duidelijk: alle korrels die er liggen, moeten worden opgeruimd. De haven zet nu in op nieuwe technieken om de korrels te verwijderen in natuurgebieden, met respect voor de kwetsbare natuur. Ik wil er overigens op wijzen dat ook nu volgens de huidige wetgeving de lozing of dumping van kunststofpellets verboden is. Handhaving vormt daarbij het sluitstuk.

Het is goed dat de haven en de chemie-industrie zijn ingegaan op de bijkomende engagementen om de korrels ook via nieuwe technieken op te ruimen en die aanmeldingen vlotter te laten verlopen.

Ik zal ook overleg plegen met mijn collega over de effecten op de gezondheid. De schadelijkheid van kunststoffen moeten we vermijden door ervoor te zorgen dat die plastic korrels niet in het milieu terechtkomen. Als dat toch gebeurt, moeten ze onmiddellijk worden opgeruimd. Ik wil echter zeker in overleg gaan met de daartoe bevoegde minister. Ik wil en zal dat agenderen op het Industrieforum. Ik weet niet of dat al is opgericht. *(Opmerkingen)*

In het voorjaar. Dus ik zal dat agenderen.

In het kader van Vlaanderen Circulair bekijk ik de mogelijkheden om samen met essenscia te komen tot een green deal rond kunststoffen. Ook daar zie ik een mogelijkheid om de problematiek aan de pakken.

De heer Vandenberghe verwees naar de resolutie van onder meer Wilfried Vandaele. Ik vond dat ook even belangrijk om te vermelden. *(Opmerkingen. Gelach)*

De VMM voert momenteel een onderzoek naar de verspreiding, effecten en risico's van microplastics in het Vlaamse oppervlaktewater. Het doel is in kaart te brengen wat de bronnen en transportroutes van microplastics in de waterketen en het watersysteem zijn. Momenteel lopen meetcampagnes op zes waterzuiveringsinstallaties. De resultaten worden verwacht begin volgend jaar.

Ik hoop dat ik omstandig heb kunnen antwoorden. In ieder geval steun ik de burgeracties. Zoals gezegd heb ik gevraagd naar bijkomende engagementen. Zelf ga ik handhaven omdat het probleem veel te belangrijk is. We moeten echt vermijden dat die korrels in ons milieu terechtkomen.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Dank u voor uw antwoord, minister. Het stemt mij hoopvol.

Op dit moment is er de Industrieraad, het Industrieforum wordt in het voorjaar opgericht. Dat heb ik begrepen van de minister van Economie.

Het is belangrijk om samen met haar goed te kijken hoe die drie-eenheid van impact speelt: op het milieu, op de gezondheid van burgers en op de economie. In haar beleidsnota schrijft minister Crevits dat we willen streven naar een circulaire economie. Natuurlijk, als plastic pellets de grondstof zijn van wegwerpplastic waar Europa van af wil stappen, moeten we een debat te gronde voeren over die circulaire economie. Hoe gaan we dat waarmaken in een haven waar plasticproducenten aanwezig zijn en waar een nieuwe speler komt die op dit moment in Groot-Brittannië net wegens die plastic pellets onder vuur ligt?

Ik ben blij dat u de doelstellingen en vragen onderschrijft om samen te werken, niet alleen met de activisten maar ook met de wetenschap en minder vrijblijvend.

Kunnen wij de nodige transparantie krijgen over het antwoord van het Industrie-forum, van essenscia? De term 'green deal' wordt heel vaak gebruikt tegenwoordig, ik wil vooral vermijden dat het ook de werkelijke betekenis is en geen 'green washing'.

Er is een problematiek van de productie, een problematiek van de overslag en een problematiek van de opkuis van wat er al ligt. De berekening van de onkosten moet ook een onderdeel zijn van het debat op het Industrieforum en van het debat met essenscia. Ik wil niet dat dat op de belastingbetaler wordt afgewenteld. Zeker als er een nieuwe fabriek aankomt, mag er in ieder geval met betrekking tot de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid geen verschuiving komen, 'en stoe-melings', die we achteraf pas opmerken. Wij weten door wat in het buitenland gebeurt, gezien de zeer kleine omvang van die zaken, dat het geen evidente zaak is om dat op te kuisen, maar dat het moet gebeuren staat vast, en ik ben blij dat we het daarover eens zijn.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Ik kan het heel goed vinden met de heer Vandaele, dus ik zal me straks bij hem verontschuldigen. Het is een buurgemeenteburge-meester. Ik zal die rechtzetting wel zelf doen. *(Opmerkingen)*

Hij is ook voorstander. U hebt gelijk, dat is juist.

Ik weet dat de haven van Antwerpen nu al een aantal kleine studies aan het doen is, in verband met pelletsverlies. Dat is eigenlijk 'too little too late', want in 2012-2013 publiceerde de UGent samen met het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer reeds een onderzoek met gegevens over de aanwezigheid van pellets in de monding van de Schelde en het strand van het Zwin. Het resultaat was ontluisterend: tot 20.000 pellets per 100 vierkante meter strand. We weten dus al 8 jaar dat die pellets een belangrijk deel vormen van de plasticvervuiling op de stranden. We weten ook al langer dan vandaag dat er in de haven van Antwerpen belangrijke bronnen zijn. Veel informatie kan worden teruggevonden in de recentste studies van de Universiteit Antwerpen. De hogere overheid is daar dus al vele jaren van op de hoogte.

We weten dus eigenlijk al heel lang dat er een problematiek is en dat die proble-matiek elke dag alleen maar groter wordt. Welke maatregelen zullen er op korte termijn worden genomen om aan de slag te kunnen gaan met de resultaten van het geleverde onderzoek? En is de overheid eigenlijk zelf al gestart met onder-zoeken naar de problematiek? Zo ja, wat is er gebeurd met de resultaten daarvan?

Ik begrijp, minister, dat het voor u nieuw is en dat u zich nog aan het inwerken bent in de materie, maar één belangrijke manier waarop Vlaanderen zijn steentje kan bijdragen aan de strijd tegen plasticvervuiling, is via de waterzuiveringsinstal-laties. Die waterzuiveringsinstallaties kunnen de microplastics uit ons afvalwater halen. Als die plastics eenmaal in de rivieren en zeeën belanden, is het moeilijk om ze nog weg te krijgen. In vergelijking met andere landen hinken we daar serieus achterop. Dat is ook terug te vinden in onze resolutie.

Onze Vlaamse waterzuiveringsinstallaties, in totaal ongeveer driehonderd, zijn absoluut niet ontworpen voor het verwijderen van die microplastics. Dat is echt een tekort. Zo dringen de microplastics via het afvalwater of via waterlopen binnen in ons zeewater en op die manier ook in onze voedselketen. De waterzuiverings-installaties moeten eigenlijk ons water zuiveren, maar uit onderzoek van de Univer-siteit Gent blijkt dat de verwijderingsefficiëntie gemiddeld maar 47 procent be-draagt, als het gaat over het verwijderen van microplastics uit afvalwater. In Nederland is dat bijvoorbeeld 90 procent. Ook Duitsland scoort veel beter. Die

investeringen zijn echt nodig. Dat is iets heel concreets om al een groot stuk van dat probleem op te lossen. Maar nogmaals, minister, baseer u op de resolutie en kijk ook naar de onderzoeken die er zijn. Er zijn een aantal experts die u daar zeker mee kunnen helpen. En wij, vanuit de commissie, en zeker vanuit onze fractie, willen daar de komende weken, maanden en jaren zeer constructief en positief aan meewerken.

De voorzitter: Mevrouw Perdaens heeft het woord.

Freya Perdaens (N-VA): Ik heb al heel veel goede zaken gehoord. Het probleem is groot. Ik ben ook heel blij dat dat over de verschillende fracties heen erkend wordt.

Voorkomen is altijd beter dan genezen. Dat is een boutade, maar ze klopt wel. Ik ben heel blij dat er over het hele proces en met verschillende partners samen wordt gezeten en dat er gezocht wordt naar een manier om in eerste instantie te voorkomen dat die nurdles in onze omgeving terechtkomen. Er wordt ook extra ingezet op het weghalen van wat er al gelekt is.

In dat kader, minister, ben ik heel erg tevreden om van u te horen dat, nadat die resultaten bekendgemaakt werden, u meteen de opdracht hebt gegeven om extra engagementen aan te gaan. U hebt dat gevraagd aan het Havenbedrijf en de bio-chemische sector. Zij gaan ook de monitoring breder aanpakken. Dat is ontzettend belangrijk, alsook de resultaatsverbintenis die de volledige sector is aangegaan en het feit dat het ook verder wordt opgevolgd. Want het is te gemakkelijk om te zeggen dat je er iets aan doet. Ik heb het aanvoelen dat dat wordt opgevolgd en dat er wordt nagegaan of er voldoende wordt gedaan en of dat ook effect heeft.

Het is een engagement dat van hieruit moet worden aangegaan, om blijvend vol te houden, inzake het verwijderen en het tegenhouden van verdere lekkage van die korrels. Alvast bedankt daarvoor.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Wat de waterzuivering betreft, neem ik de suggestie van de collega mee. In het verleden zijn er veel te beperkte meetcampagnes geweest: op één waterzuiveringsinstallatie, als ik me niet vergis. Nu gebeurt het op zes installaties. De resultaten worden begin volgend jaar verwacht. Ik besef echt wel dat we daar wat versnellingen hoger zullen moeten schakelen, maar dat geldt eigenlijk voor het gehele probleem rond milieu. We gaan de komende jaren echt wel inspanningen moeten leveren om zorg te dragen voor het milieu, of het nu gaat over waterkwaliteit, over luchtkwaliteit of over deze problematiek. Ik ben mij heel goed bewust van het probleem. Ik ben het ook eens met mevrouw Almaci dat ook in dezen de kosten van de opruimacties niet mogen worden verhaald op onze samenleving. De factuur zal naar diegenen gestuurd worden die de vervuiling veroorzaken. Ik denk dat dat een gezond principe is. Ik zal dat ook zo handhaven.

Ik heb ook het engagement om het op het Industrieforum te agenderen. Zoals u zegt, is er een impact op het milieu, de gezondheid en de economie. U vindt daar dus een bondgenoot in mij.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Aquafin heeft natuurlijk alle expertise met betrekking tot microplastics. Microplastics, daar zit meer specifiek de hoofdoorzaak voor, namelijk in de cosmetica, de kleine plastic bolletjes in scrubs en tandpasta. Ze komen hier grote problemen tegen met de waterzuivering. Nurdles zijn een grondstof, het zit niet in het eindproduct, het is een grondstof. Daar is het circulaire principe ongelooflijk belangrijk; voorkomen is beter dan genezen. Ik ben blij dat u zegt dat het niet op de samenleving afgewenteld zal worden, dat u gaat samenwerken, dat u

het gaat agenderen en dat u meer engagementen gaat vragen. Ik hoop dat u dat volhoudt, ook in het licht van soms zeer krachtige lobbygroepen. De weg in een andere richting is ingeslagen, en als we Vlaanderen niet circulair krijgen, zullen we achterop hinken in Europa, met de beslissing die daar genomen is.

Ik dank u dus voor uw antwoorden en kijk uit naar een daadkrachtig beleid, naast de samenwerking met de actiegroepen, met wetenschappers en met onze eigen instanties. De OVAM mag daar wat ambitieniveau betreft echt wel een tand bijsteken, vinden wij.

Aquafin heeft daar ongetwijfeld als beheerder van de waterzuiveringsnetwerken heel veel expertise over. Ik hoop dat wij spontaan een vervolg krijgen over de stand van zaken en ik hoop dat dat in het vroege voorjaar kan. Het zou wel goed zijn om te horen wat er op dit moment vanuit die spelers – de OVAM, Aquafin – en vanuit de industrie zelf naar voren wordt geschoven rond deze problematiek. Zo kan er, als het geagendeerd wordt op het Industrieforum, al een volgende stap gezet worden en moet er niet begonnen worden met alles te verzamelen. Mijn laatste oproep is dus: verzamel alles. Wij zouden daar graag toegang toe krijgen, zodat we dat debat in het voorjaar op een ernstige manier kunnen verder voeren om naar effectieve oplossingen te gaan.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, bedankt voor het antwoord. Mijn enthousiasme en kleine frustratie is niet op u geënt, maar op de vorige minister, want ik vind dat zij echt te weinig inspanningen heeft gedaan en te weinig initiatief daarrond genomen heeft. Maar uiteindelijk moeten we ook niet alles uitvinden, voorkomen is veel beter dan genezen. Er is heel veel expertise bij specialisten waarop we beroep kunnen doen en waarop u zich kunt baseren om uw beleid verder uit te voeren. Ik ben ervan overtuigd dat u, in tegenstelling tot uw voorganger, veel meer de daad bij het woord zult voegen en dat er vooruitgang geboekt wordt. De expertise is er, er moet op lange termijn gedacht worden en alle grotere investeringen die u zult doen, zullen op lange termijn zeker en vast vruchten afwerpen. Ik kijk daar met zeer veel positiviteit naar uit.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.